

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda Düzenlenen

KURUMSAL YÖNETİM

Ahmet ARSLAN

MBA, CPA, Muhasebat Başkontrolörü

TÜRMOB YAYINLARI- 406

Sirküler Rapor Serisi

Seri No: 2011 - 6

TÜRMOB Adına Sahibi
Nail SANLI

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

Dizgi - Düzenleme

Tuncay TEKYILDIZ

Yayın Türü

Yaygın Süreli

Baskı

Yorum Basın Yayın San. Ltd.Şti.

İvedik Organize San.Bölgesi Matbaacılar Sit.35.Cd.

No:36-38 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0.312) 395 21 12

Baskı Tarihi

02 Mayıs 2011

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB'u bağlamaz.

ÖNSÖZ

Bilginin büyük öneme sahip olduğu bir çağı yaşıyoruz. Bu çağda tek başına bilgiye sahip olmakta yetmiyor. Elde edilen bilginin raporlanması ve amaca uygun olarak kullanılması da ayrı bir öneme sahip. Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik mesleği güncel bilgiye ve bu bilginin bir sonucu olarak üretilen raporlara dayanmaktadır.

Meslek mensuplarımızın teknik muhasebe bilgisine sahip olmanın yanında; gerektiğinde işletme danışmanı, finansal analist, iletişimci, müzakereci ve yönetici olmalarını sağlayan becerilerde gerekmektedir. Mesleki değerler, etik kurallar, dürüstlük, tarafsızlık ve mesleki anlamda sağlam bir duruş meslek mensuplarının önemli özelliklerindedir. Mensuplarının, mesleklerini yerine getirirken gerekli donanıma sahip olmalarını sağlamak ise meslek örgütünün temel görevidir.

TÜRMOB olarak bugüne kadar meslektaşlarımızın ihtiyaç duyacakları bilgiye kolay erişmelerini sağlamak için bir çok çalışma yürüttük ve yürütmeye devam edeceğiz.

Bu çalışmalarımızdan en önemlilerinden biri de yayın faaliyetleridir. Yayıncılığımızın bir parçası olan **Sirküler Rapor** kitaplarımız bir plan doğrultusunda hazırlanarak, sizlere ulaştırılmaktadır. Kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelendikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağına inandığımız 2011-6 Seri Numaralı bu kitabı; MBA,CPA, Muhasebat Başkontrolörü Ahmet Arslan tarafından hazırlanan “**Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Düzenlenen Kurumsal Yönetim**” isimli eser oluşturuyor.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Yücel AKDEMİR
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
I. YÖNETİM KURULU	3
1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi	3
2. Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri	4
3. Yönetimin Devri	6
4. Yönetim Kurulu Kararları	7
5. Çağrı ve Bildirim Yükümü	9
6. Yönetim Kurulunun Sorumluluğu	10
6.1. Özen ve bağlılık yükümlülüğü	10
6.2. Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu	11
II. DIŞ DENETİM	11
1. Kanunda Dış Denetim Alanında Yapılan Başlıca Düzenlemeler	11
1.1. Dış denetime tabi şirketler	11
1.2. Dış denetimin kapsamı	12
1.3. Dış denetim türleri	12
1.4. Dış denetimde esas alınacak standartlar	14
1.5. Denetleme zamanı	14
1.6. Denetçinin Seçimi	14
1.7. Denetim yapabilecekler	14
1.8. Dış denetçiye yasaklanan faaliyetler	16
1.9. Denetçinin görevden alınması veya ayrılması	16

1.10. Denetim sonucu	17
1.10.1. Denetim raporu	17
1.10.2. Görüş yazıları	18
1.11. Denetçilerin sorumluluğu	20
1.12. Denetimden doğan uyumsuzluklar	20
1.13. Denetim mesleğinin denetimi	20
2. Kanunda Dış Denetim Alanında Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi	21
III.İÇ DENETİM	27
IV.İÇ KONTROL	28
V. ŞEFFAFLIK, YÖNETİŞİM VE PAY SAHİPLİĞİ HAKLARI	29
1. Yıllık Faaliyet Raporu	30
2. Eşit İşlem İlkesi	31
3. Payscalelerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	32
4. Tek Pay Sahipli Anonim Şirketlerde Yönetim	33
5. Yönetim Kurulunun Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı	33
6. Şirkete Borçlanma Yasası	35
7. Organın Temsilcisi, Bağımsız Temsilci ve Kurumsal Temsilci	35
8. Özel Denetim İsteme Hakkı	36
9. Belirli Grupların Yönetim Kurulunda Temsil Edilmesi	36
10. Genel Kurul Kararları	37
11. İmtiyazlı Payların Varlığı Halinde Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi	38
12. Sorumluluk Halleri	38
12.1. Hukuki sorumluluk hâlleri	38

12.2. Cezai sorumluluk	40
13. Sigorta	40
14. İnternet Sitesi Kurma	41
15. Payscalelerinin Şirkete Borçlanma Yasası	43
16. Genel Kurul Kararlarının Butlan Sayılması	43
17. Elektronik Ortamda Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Toplantıları	44
18. Şirketler Topluluğu	45
19. Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma	45
20. Halktan Para Toplamak	46
21. Limited Şirketlere Özel Düzenlemeler	46
SONUÇ	49
KAYNAKÇA	52
TÜRK TİCARET KANUNU'UN KURUMSAL YÖNETİMLE İLGİLİ MADDELERİ	53

GİRİŞ

Son yıllarda başta pay sahipleri üzere, tüm ilgililerin menfaatlerini ideal düzeyde korumaya yönelmiş kurallar sisteminden oluşan kurumsal yönetim (corporate governance) olgusunun öneminin hissedilmesiyle birlikte bu alandaki yasal düzenlemeler de özellikle ABD ve Avrupa’da kendisini kabul ettirmeye başlamıştır. Özellikle mülkiyet ve kontrol ayrımının söz konusu olduğu işletmelerde, şirket üzerinde hak sahibi olan kaynak sağlayıcıların, bu hakları ile orantılı bir güce sahip olamaması kurumsal yönetim çalışmalarının çıkış noktası olmuştur. Bu çerçevede kurumsal yönetim, şirketi yönetenlerle ona kaynak sağlayanlar arasındaki ilişkilerin düzenlenmesine yönelik kuralları kapsamaktadır. Bu kurallar şirket organlarının doğru zamanda doğru kararlar alabilme yeteneklerini artırmayı hedeflemekte, onun için şirketleri yeni bir ortaksal yapıya kavuşturucu önerilere ağırlık vermektedir. Anılan kuralların temelleri şeffaf, etkili ve hesap verebilir bir yönetim ile etkili bir iç kontrol, iç denetim ve dış denetimdir. Söz konusu temeller kurumsal yönetim ilkeleri olarak adlandırılmıştır.

Kurumsal yönetim ile esasında amaçlanan, yönetim kurulunun özellikle paysahiplerinin iradesinden kopuk şekilde işlemlerini önlemek, yönetim kurulunu kendi menfaatlerini değil paysahiplerinin menfaatini maksimize etmesine yönelten ve dolayısıyla yönetim kurulunun bütün faaliyet ve işlemlerinin başta paysahipleri olmak üzere şirketle ilgili herkesle paylaşmasını sağlayarak yönetimden ziyade yönetişime imkân sağlanmasıdır.

Türkiye’de de AB’ye uyum sürecinin bir gereği de olarak benimse-nip 14.02.2011 tarih ve 27846 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmesi öngörülen 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, adillik, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sorumluluk

şeklinde dört temel kurumsal yönetim ilkeleri bağlamında, yönetim kurulunun görev ve sorumlulukları, pahasahipliği hakları, iç denetim, dış denetim, iç kontrol, gibi unsurları içeren kurumsal yönetimi açısından bazı düzenlemeler getirmektedir.

Kanuna göre, halka açık anonim şirketlerde kurumsal yönetim ilkeleri, yönetim kurulunun buna ilişkin açıklamasının esasları ve şirketlerin bu yönden derecelendirme kural ve sonuçları Sermaye Piyasası Kurulu tarafından belirlenir. Sermaye Piyasası Kurulunun uygun görüşü alınmak şartıyla, diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanları için geçerli olabilecek kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili, ayrıntıya ilişkin sınırlı düzenlemeler yapabilirler.

Bu çalışmamızda, hissedarların hakları, eşit muamele, açıklama ve şeffaflık, âdillik, hesap verilebilirlik ile yönetim kurulunun sorumlulukları gibi ilkeleri olan kurumsal yönetime ilişkin sözkonusu düzenlemeler irdelenecek ve bu konuda bazı değerlendirmelerde bulunulacaktır. Kurumsal yönetim daha çok pahasahiplerinin çokluğu nedeniyle sermaye şirketleri açısından önem arz ettiğinden ve limited şirketlere özel düzenlemelerin yer almadığı durumlarda genellikle anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulandığından bu çalışmamızda daha çok kanunun anonim şirketlere ilişkin düzenlemeleri incelenecektir.

Sermaye Piyasası Kurulunca, pay sahipleri, kamuya aydınlatma ve şeffaflık, menfaat sahipleri, yönetim kurulu başlıkları altında yayımlanan kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin Türk Ticaret Kanununda yapılan düzenlemeler çalışmamızda Yönetim Kurulu, Dış Denetim, İç Denetim, İç Kontrol ve Şeffaflık, Yönetişim ve Payshipliği hakları başlıkları altında ele alınacaktır.

I. YÖNETİM KURULU

Yeni Türk Ticaret Kanununda anonim şirketlerde yönetim kurulunun görev ve sorumlulukları eski kanundakine nazaran daha kapsamlı ve ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Anonim şirketlerin yönetim kurulunun görev ve sorumluluklarına ilişkin hükümleri limited şirketlerin yönetim organı ile sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde yönetici olan komandite ortaklar hakkında da geçerlidir.

1. Yönetim Kurulu Üyelerinin Seçimi

Kanunda getirilen düzenlemelerle yönetim kurulunun tek bir kişiden oluşmasına imkân sağlanmıştır. Yönetim kurulu düzeyinde profesyonel yönetimi sağlamak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluluğu kaldırılmıştır. Tüzel kişinin de yönetim kurulu üyesi olabilmesi olanağı sağlanmıştır. Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.

Yönetim kurulunun birden fazla kişiden oluşması halinde üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması koşulu aranacaktır. Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmaz.

İşlem kolaylığını sağlamak için, Yönetim Kurulu üyelerinden en az birisinin Türkiye’de ikamet etmesi ve Türk vatandaşı olması zorunluluğu getirilmiştir. Bu sayede üyelere ilişkin hukuki ve cezai sorumluluk hükümlerinin uygulanması konusunda kolaylık sağlanacaktır.

2. Yönetim Kurulunun Görev ve Yetkileri

Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim; kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir. Yönetim kurulu, ticari mümessil ve ticari vekiller atayabilir.

Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir. Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır.

Eski Türk Ticaret Kanunundan farklı olarak yeni kanuna göre; temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de, üçüncü kişinin, işlemin işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilmedikçe, şirketi bağlar. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolayı şirkete başvurmalarına engel değildir.

Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır.

Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bildirildiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.

Kanunda Yönetim Kurulu'nun görev ve yetkileri "Devredilemez görev ve yetkiler" ve "Yönetimin devri" başlıkları altında toplanmıştır.

Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi,
- b) Şirket örgütünün belirlenmesi,
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal plânlama için gerekli düzenin kurulması,
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları,
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönetmeliklere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi,
- f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi,

g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

Dikkat edilirse, söz konusu görev ve yetkiler şirketin organizasyon yapısının ve şirketin istikameti ve gidişatının belirlenmesi ve gözetimi (oversee) ile ilgilidir.

3. Yönetimin Devri

Yönetim kurulunun şirketin günlük işlerini sevk ve idare etmesi uygulamada pek mümkün olmayacağı için yönetim kurulunun yönetim yetkisinin (sevk ve idare anlamında) bazı ehil kişilere devredilmesi normaldir. Söz konusu devir Kanunda aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

Esas sözleşmede öngörülecek bir hükümlerle, yönetim kurulu, düzenlenecek bir örgüt yönetmeliğine göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya bir kaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişilere devretmeye yetkili kılınabilir. Bu yönetmelik yönetimi düzenler; bunun için gerekli olan görev yerlerini gösterir, görevleri tanımlar, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine, pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklılara, yönetim örgütü yönetmeliği hakkında, yazılı olarak bilgilendirir.

Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, yönetimin devri ile kastedilen yönetim kurulunun görev ve yetkilerinin devri değil şirketin sevk ve idaresine ilişkin görevlerinin yani icrai (yürütme) fonksiyonlarının devridir. Modern ekonomilerde yönetim kurulunun başlıca fonksiyonu en üst düzeyde karar kontrolü- şirketin genel göze-

timi ve önemli kararların onaylanmasıdır. Etkililik açısından görevlerin çoğunun komiteler vasıtasıyla yerine getirilmesi gerekir.¹ Örneğin şirketin sevk ve idaresinin bir genel müdüre veya CEO'ya (Chief Executive Officer) devri bunun açık bir örneğidir. Bu durumda, yönetim kurulunca belirlenen yönetmelikte belirtilen organizasyon yapısındaki pozisyonlara atamaları ve bu pozisyonlardakilere emir ve talimat verme ile karar ve işlemlerini onaylama yetkileri genel müdür veya CEO tarafından kullanılacaktır. Bu durumda CEO'nun emri altında çalışanların karar ve işlemlerinden yönetim kuruluna ve dolayısıyla pay sahiplerine karşı sorumlu olacağı tabiidir.

4. Yönetim Kurulu Kararları

Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu (Eski Türk Ticaret Kanunundaki üyelerin en az yarısından bir fazlasının hazır olması şartı yerine) ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Bu kural yönetim kurulunun on-line yapılması hâlinde de uygulanır.

Yönetim kurulu üyeleri birbirlerini temsilen oy veremeyecekleri gibi, toplantılara vekil aracılığıyla da katılamazlar.

Üyelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun (eski kanundaki "tamamından" farklı) yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerli-

¹ James Brickley, Clifford Smith, Jerold Zimmerman, *Managerial Economics and Organizational Architecture*, Fourth Edition, s. 530

lik şartıdır. Onayların aynı kâğıtta bulunması şart değildir; ancak onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi kararın geçerliliği için gereklidir.

Diğer taraftan, her ne kadar yönetim kurulu kararlarına karşı iptal davası açılmazsa da (genel kurul kararlarının aksine), yeni düzenlemeyle pay sahiplerine bâtil nitelikteki yönetim kurulu kararlarının tespiti için dava olanağı tanınarak iptal edilebilir kararlarla bâtil kararlar arasındaki farka açıklık getirmek suretiyle pay sahibinin korunması güçlendirilmektedir. Hüküm bâtil kararları örnek gösterme yöntemi ile belirlemektedir.

Yeni düzenlemeyle, yönetim kurulunca alınan aşağıdaki kararların bâtil olduğunun tespitinin mahkemeden istenebileceği hükme bağlanmıştır. Özellikle;

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
- b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
- c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlâl eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren,
- d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin kararlar bâtildir.

Tespit davası haklı menfaati bulunanlar tarafından bir süreye bağlı olmaksızın ikame edilebilir.

Kararın bâtil olduğunun mahkemece tespit ettirildiği durumda o kararın hiç alınmamış gibi işlem göreceğini belirtelim. Diğer bir de-

yişle, butlanla sakat olan Genel Kurul kararları baştan itibaren hüküm doğurmayacak ve mahkemece resen dikkate alınacaktır.

5. Çağrı ve Bildirim Yükümü

Kanunda yapılan düzenlemelerle şirketin mali durumunun bozulması durumunda yönetim kurulunun gerekli bilgilendirmeyi ve durumun düzeltilmesini için harekete geçmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Bilanço tekniği ve İcra ve İflâs Kanunu'nun ilgili hükümleri dikkate alınarak eski Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan çağrı ve bildirim yükümü aşağıdaki yeni Kanunda şekilde yeniden düzenlenmiştir:

1- Son yıllık bilânçodan, sermaye ile kanunî yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

2- Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

3- Şirketin borca batık (şirket alacaklıların alacaklarını alamamaları, yani şirketin aktiflerinin borç ve taahhütlerini karşılayamaması) durumunda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilânço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilânçoğu, en çok yedi iş günü içinde incelemeler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu,

bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflâsını ister. Fakat iflâs kararının verilmesinden önce, şirketin açığına karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflâs isteminin bildirileceği mahkemece atanan bilirkişilerce doğrulanmış olması halinde mahkemeye başvuru zorunluluğu yoktur. Aksi halde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflâs bildirimini olarak kabul olunur.

Bu bölümde her ne kadar çağrı ve bildirim yükümüne uyulmaması nedeniyle yönetim kurulunun alacaklıların uğradığı zararlar nedeniyle sorumluluğuna değinilmemişse de kanunun diğer maddelerinde yönetim kurulunun alacaklılara karşı da sorumlu olduğu ifade edildiğinden çağrı ve bildirimde kusurlu davranan yönetim kuruluna karşı zarara uğrayan alacaklılar zararlarının tazminini isteyebilecektir.

6. Yönetim Kurulunun Sorumluluğu

6.1. Özen ve bağlılık yükümlülüğü

Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadır.

Anonim şirketlerin yönetim kurulunun görevleriyle sorumluluklarına ilişkin hükümleri, sermayesi paylara bölünmüş komandite şirketlerde yönetici olan komandite ortaklar hakkında da geçerlidir.

6.2. Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu

Kurucular, yönetim kurulu üyeleri, yöneticiler ve tasfiye memurları, kanundan ve esas sözleşmeden doğan yükümlülüklerini, kusurlarıyla ihlâl ettikleri takdirde, hem şirkete hem pay sahiplerine hem de şirket alacaklılarına karşı, verdikleri zarardan sorumludurlar. Yukarıda sayılan kişiler kusurlarının bulunmadığını ispat etmedikçe sorumludurlar. Sorumluluk, sorumlu kişinin kontrolü kapsamındaki fonksiyondan doğar.

II. DIŞ DENETİM

1. Kanunda Dış Denetim Alanında Yapılan Başlıca Düzenlemeler

Kanunun gerekçesinde; işlemez durumda bulunan murakıplık (denetim kurulu) sisteminin kaldırılarak yerine dış denetim müessesesi getirildiği belirtilmekte ve kanunda dış denetim sistemi ve dış denetçilere ilişkin önemli düzenlemeler getirilmektedir. Öncelikle, getirilen bu düzenlemeleri aşağıdaki şu başlıklar halinde özetlemek mümkündür.

1.1. Dış denetime tabi şirketler

Kanuna göre, küçük-büyük, halka açık olsun olmasın tüm sermaye şirketlerinin finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporlarının bağımsız (dış) denetçinin denetiminden geçmesi zorunludur.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği düzenlemeye göre; bağımsız denetime tabi olacak şirketler anonim şirketler, limited şirketler ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerdir.

1.2. Dış denetimin kapsamı

Söz konusu şirketlerin bağımsız denetiminin yapılması aşamasında;

1. Finansal tabloları,
2. Şirket yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları,
3. Riskin erken saptanması ve yönetimi komitesinin düzenlediği rapor,

denetime tabi tutulacaktır.

Denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için kanunda öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan, ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte yönetim kuruluna sunacaktır.

Kanunda, denetçinin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ile yıllık raporların düzenlenmemiş hükmünde olduğu belirtilmiştir.

1.3. Dış denetim türleri

Kanunda dış denetimi gerçekleştirecek denetçiler denetleyecekleri işlemlerin türlerine göre;

1. Dış denetçiler
2. İşlem denetçileri
3. Özel denetçi

Dış denetçiler rutin ve periyodik olarak şirketlerin finansal tabloları, şirket yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporları, ve riskin erken saptanması ve yönetimi komitesinin düzenlediği raporları denetleyen meslek organlarıdır.

Finansal tabloların denetiminin yapan denetçilerin dışında spesifik olarak, sermaye şirketlerinin kuruluş işlemlerinin, sermaye artırımını, azaltılması konusunda alınan kararların, birleşme sözleşmesi ve birleşme raporu, bölünme sözleşmesi ve bölünme planını, menkul kıymet ihracı veya herhangi bir diğer şirket işlem ve kararlarının denetimi yapan “işlem denetçisi” müessesesi de getirilmiştir.

Azınlığın haklarının korunması açısından Kanunda özel denetçilik müessesesi düzenlenmiştir. Özel denetim herhangi bir pay sahibinin belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulması istemiyle başlar. Genel Kurul bu istemi kabul ederse özel denetçi mahkeme tarafından atanır. Reddederse azlık bu isteme sahip çıkar veya başka bir ifadeyle istemi tekrarlırsa Genel Kurul’un kararı ne olursa olsun mahkeme özel denetçiyi atar. Özel denetçi, incelemenin sonucu hakkında mahkemeye ayrıntılı bir rapor verir. Mahkeme, raporu şirkete tebliğ eder ve şirketin, raporun açıklanmasının şirket sırlarını veya şirketin korunmaya değer diğer menfaatlerini zarara uğrattığına ve bu sebeple istem sahiplerine sunulmasına ilişkin istemi hakkında karar verir. Mahkeme, şirket ve istem sahiplerine, açıklanan rapor hakkında, değerlendirmeleri bildirmek imkânını tanır. Yönetim kurulu, raporu ve buna ilişkin değerlendirmeleri ilk genel kurula sunar.

Kanunda ayrıca şirketler topluluğu için de özel denetim müessesine de yer verilmiştir. Buna göre, denetçi, şirketin hâkim şirketle veya topluluk şirketleriyle ilişkileriyle ilgili olarak sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmışsa veya yönetim kurulu, şirketin

topluluk tarafından, bazı belirli hukuki işlemler veya uygulanan önlemler dolayısıyla kayba uğratıldığını ve bunlar dolayısıyla denkleştirme yapılmadığını açıklamışsa, herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından şirketin, hâkim şirketle veya hâkim şirkete bağlı şirketlerden biriyle olan ilişkisini incelemek üzere özel denetçi atanabilir.

1.4. Dış denetimde esas alınacak standartlar

Kanuna tâbi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticarî defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar.

1.5. Denetleme zamanı

Denetçinin, şirket genel kurulunca her faaliyet dönemi ve herhâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şartı getirilmiştir.

1.6. Denetçinin Seçimi

Denetçinin seçimi ve görevden alınmaları genel kurulun devredilemez yetkileri arasında sayılmıştır. Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, işlem denetçisi genel kurul tarafından atanır ve görevden alınır.

1.7. Denetim yapabilecekler

Denetçi, ancak üyeleri, yeminli malî müşavir veya serbest muhasebeci malî müşavir sıfatını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu

olabilir. Küçük anonim şirketler, en az iki yeminli malî müşaviri veya serbest muhasebeci malî müşaviri denetçi seçebilirler.

Diğer taraftan, her ne kadar kanuna göre denetçi, üyeleri YMM veya SMMM olan bağımsız bir denetim şirketi olacaksa da burada “denetçi” terimi, Türk Ticaret Kanunu Tasarısının geçtiği Adalet Komisyonu Raporu’unda belirtildiği gibi denetlemeyi bizzat yapan kişiyi (denetleme elemanını) değil, kural olarak, denetleme şirketini ifade eder.² Nitekim Kanunun “Denetçi olabilecekler” başlıklı 400’üncü maddesinde de denetleme elemanlarının niteliklerinin Sanaî ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Yönetim, istihdam ve sermaye bakımından şirketle belli bir ilişkisi olmuş olan bir denetçinin o şirkete dış denetçi olarak atanamayacağı belirtilmiştir. Örneğin, eğer denetçi denetlenecek şirkette pay sahibiyse, söz konusu şirkette daha önce belli görevler almışsa veya şirkette önemli görevlerde bulunanlarla belli bir akrabalık ilişkisi varsa o şirkete denetçi olarak atanamayacaktır.

Aynı şekilde, denetçi son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa o şirkete denetçi olamaz.

² Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu (S. Sayısı: 96) Raporu (1/324), (www.tbmm.gov.tr)

Bir bağımsız denetleme kuruluşunun, bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi yedi yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az iki yıl için değiştirilir.

1.8. Dış denetçiye yasaklanan faaliyetler

Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz.

Yukarıda belirtilen, denetçi olabilme şartları, denetçiliğe engel haller ve denetçiye yasaklanan faaliyetler işlem denetçiliği için de geçerlidir.

1.9. Denetçinin görevden alınması veya ayrılması

Denetçinin ancak haklı bir sebebin varlığı halinde ve mahkeme kararıyla görevinden alınabileceği hükme bağlanmıştır. Seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, yönetim kurulunun veya sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, başka bir denetçi atayabilir.

Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şirketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür. Denetçi fesih ihbarında bulunduğu tak-

dirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar.

1.10. Denetim sonucu

1.10.1. Denetim raporu

Denetim sonucunda denetçi tarafından;

a) Yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılabilir, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllarla karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir Raporda söz konusu tablolarda Türkiye Muhasebe Standartlarının uygulanmasına ilişkin yanlışların bulunup bulunmadığı açıklanır.

b) Ayrı bir rapor hâlinde ise, yönetim kurulunun, şirketin veya topluluğun durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdellemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir.

c) Raporda ayrıca şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürebilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir.

d) Denetim raporunun esas bölümünde, defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı ve yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsa-

mında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediği, açıkça ifade edilir.

1.10.2. Görüş yazıları

Denetçi, denetimin sonucunu denetim raporundan ayrı olarak “görüş yazısı”nda açıklar. Bu yazı denetimin konusu, türü, niteliği ve kapsamı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir.

Denetçi denetim sonucunda (1) Olumlu görüş (2) Sınırlı olumlu görüş veya (3) Olumsuz görüş’den birini verebilir veya görüş vermekten kaçınabilir.

Olumlu görüş yazısında, yapılan denetimde herhangi bir aykırılığın belirlenmediğini; şirketin finansal tablolarının, denetçinin denetim sırasında oluşan bilgilerine ve Türkiye Muhasebe Standartları yönünden yaptığı değerlendirmeye göre doğru olduğunu ve ortaya konulan, şirketin malvarlıksal, finansal ve kârlılık durumuna ilişkin resminin gerçeğe uygun bulunduğunu ve gerçeği dürüst bir şekilde yansıttığını açıklar.

Olumlu görüş yazısında, denetimin sonucu, yönetim kurulunun sorumluluğunu gerektirecek bir durumun mevcut olup olmadığını ortaya koyacak, sorunlara işaret edecek ve herkes tarafından anlaşılabilir tarzda belirtilir. Şirketin varlığını sürdürmesi hakkında önemli belirsizlikler raporda, uluslararası standartlarda belirlenmiş çerçevede ayrı olarak açıklanır.

Çekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlandırılmış gö-

rüş, düzeltilebilir ve düzeltilmese bile etkisi sınırlı olan aykırılıklara işaret eden olumlu bir görüştür.

Olumsuz görüş (her ne kadar kanunda tanımlanmamışsa da) denetçinin denetlenen şirketin finansal tablolarının şirketin mali durumunu, faaliyet sonuçlarını ve nakit akımını finansal raporlama standartları ile uyumlu olarak gösteremeyecek kadar yanıltıcı ve gerçeğe aykırı olduğuna inandığı takdirde verdiği görüştür.

Şirket defterlerinde denetlemenin bu kanun hükümlerine uygun bir şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen ölçüde belirsizliklerin bulunması veya şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur.

Olumsuz görüş yazılan veya görüş verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul, söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kâr veya zarar ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamaz. Bu hâllerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurul toplantısına çağırır ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa eder. Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlatır ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hâllerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar.

1.11. Denetçilerin sorumluluğu

Şirketin ve şirketler topluluğunun yılsonu ve konsolide finansal tablolarını, raporlarını, hesaplarını denetleyen denetçi; şirketin kuruluşunu, sermaye artırımını, azaltılmasını, birleşmeyi, bölünmeyi, tür değiştirmeyi, menkul kıymet ihracını veya herhangi bir diğer şirket işlem ve kararını denetleyen işlem denetçisi ve özel denetçiler; kanuni görevlerinin yerine getirilmesinde kusurlu hareket ettikleri takdirde, hem şirkete hem de pay sahipleri ile şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarar dolayısıyla sorumludur. Kusuru iddia eden ispatlar.

Denetçiler denetimleri sırasında şirket hakkında öğrendikleri ve denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanmaları halinde şirkete karşı tazminat cezasına tabi tutulacaklardır.

1.12. Denetimden doğan uyuşmazlıklar

Şirket ile denetçi arasında şirketin yılsonu hesaplarına, finansal tablolarına ve yönetim kurulunun faaliyet raporuna ilişkin, ilgili kanunun, idarî tasarrufun veya esas sözleşme hükümlerinin yorumu veya uygulanması konusunda doğan görüş ayrılıklarının yönetim kurulunun veya denetçinin istemi üzerine mahkemece karara bağlanacağı ve mahkemece verilen kararın kesin olduğu belirtilmiştir.

1.13. Denetim mesleğinin denetimi

Türkiye Denetim Standartları özerk bir kurul tarafından yayımlanır. Türkiye Denetim Standartları, Uluslararası Denetim Standartları ile tam uyumlu olur. Bu kurula ilişkin kanun yayımlanıncaya kadar bu görev TÜRMOB ile ilişkili bir kurul tarafından yerine getirilir. Denetçinin kamusal denetimi de özerk bir kurumca yapılır. Bu kurum

kanunla kuruluncaya kadar, denetçi, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının teftiş heyetince denetlenir.

2. Kanunda Dış Denetim Alanında Yapılan Düzenlemelerin Değerlendirilmesi

Kanun her ne kadar dış denetime ilişkin ayrıntılı ve kapsamlı düzenlemeler getirmişse de kanunun aşağıda belirtilen alanlardaki düzenlemelerinin yeterli ve isabetli olmadığı düşünülmektedir.

1. Kanunda her ne kadar murakıplık sisteminin kaldırılarak daha bağımsız bir denetim fonksiyonu tesis edildiği belirtilmişse de denetim kurulu (murakıplık) ile dış denetimin birbirini ikame eden fonksiyonlar olmadığı gerçeği göz ardı edilmiştir. Örneğin ABD’de Sarbanes-Oxley Act olarak anılan yasa gereğince halka açık şirketlerde şirket yönetiminde herhangi bir görev almayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilen ve üyelerinden en az bir tanesinin mali konularda uzman biri olmasını şartını koştuğu denetim komitesi (Audit Committee) esasında dış denetçi ile idare (yönetim kurulu) arasında yumuşak iletişim mekanizmasını sağlayan birim olarak fonksiyon görmektedir. Bu yönüyle komite dış denetçilerle doğrudan muhatap olan organdır. Söz konusu yasaya göre denetim komitesi denetçilerin görevlendirilmesi, ücretlendirilmesi ve çalışmalarının gözetlenmesinden sorumludur. Ayrıca denetim komitesi finansal raporlama ile ilgili konularda yönetim ve denetçiler arasındaki uyumsuzlukların çözülmesi sorumluluğuna da sahiptir. Denetçiler denetim sırasında tespit ettikleri bütün önemli konuları denetim komitesine bildirmekle mükelleftir. Bu gereklilikler, şirket yönetimi yerine denetim komitesini dış denetçinin “müşteri”si yaparak denetçi bağımsızlığını arttırmaktadır.

Denetim komitesi ayrıca şirketin iç denetim biriminin raporlarını inceleyen ve bunların gereklerinin yerine getirilmesi için yönetim kurulunu harekete geçiren organdır.

Nitekim ülkemizde de Sermaye Piyasası Kurulu'nca yayımlanan Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22) gereğince kurulan denetimden sorumlu komitenin; ortaklığın muhasebe sistemi, finansal bilgilerin kamuya açıklanması, bağımsız denetimi ve ortaklığın iç kontrol sisteminin işleyişinin ve etkinliğinin gözetimini yapacağını, bağımsız denetim kuruluşunun seçimi, bağımsız denetim sözleşmelerinin hazırlanarak bağımsız denetim sürecinin başlatılması ve bağımsız denetim kuruluşunun her aşamadaki çalışmaları denetimden sorumlu komitenin gözetiminde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Fakat SPK'nın söz konusu düzenlemesinin sadece halka açık şirketlere özgü olduğunu belirlemekte fayda bulunmaktadır.

Bu nedenle, eski Türk Ticaret Kanununda yer alan denetim kurulunun kaldırılmasının ve yerine benzer fonksiyonu ifa eden ama şirkete dâhil olmayan bir organın kurulmaması kanunun önemli bir eksikliği olarak görülmektedir. Dış denetçiden şirketin bir organı olarak denetim kurulu veya komitesinden beklenen fonksiyonları ifa etmesini beklemenin çok gerçekçi olmadığı düşünülmektedir. Örneğin her ne kadar dış denetçi de denetim kurulu gibi şirket genel kurulu tarafından atanacak olsa da, müşterisi denetleyeceği şirket olan, sadece profesyonel bir hizmet sunucusudur. Hâlbuki denetim kurulu veya komitesi şirket genel kurul tarafından seçilen ve şirketin değerlerini bilen ve şirketin geleceği konusunda endişeleri taşıyabilen üyelerden oluşmaktadır. Dış denetçinin şirketle ilişkisi denetim raporunu sunmakla bitmektedir. Kaldı ki dış denetçiden finansal tablolar denetimi dışında başka fonksiyonlar beklemenin de

gerçekçi olmadığı düşünülmektedir. Çünkü dış denetçilerin uzmanlık ve sertifikasyonu bu fonksiyona münhasırdır.

2. Dış denetçinin olumlu görüş içeren raporunun şirketin finansal tablolarının doğru olduğunu ve ortaya konulan, şirketin malvarlık, finansal ve kârlılık durumuna ilişkin resminin gerçeğe uygun bulunduğunu ve gerçeği dürüst bir şekilde yansıttığı belirtilmiştir. Hâlbuki dış denetçi finansal raporları bizzat hazırlayan kişi olmadığı için bunların doğruluğu veya gerçekliği konusunda kesin bir güvence vermesi sözkonusu olamaz. Bunların doğruluğu veya gerçekliği konusundaki mutlak güvenceyi (garantiyi) ancak sözkonusu raporları hazırlayan şirket yönetimi verebilir. (Nitekim ABD'deki yukarıda anılan yasa bu konuda yönetimin sorumluluğunu şirketin CEO'nun finansal tabloların doğruluğunun onaylamasını şart koşmak suretiyle belirlemiştir). Dış denetçinin görevi sadece şirket yönetimince sunulan finansal raporların önemli bir hata veya yanlışlık içermediği konusunda “makul bir güvence” (reasonable assurance) olarak “görüş” (opinion) vermektedir. Nitekim, Sermaye Piyasası Kurulunca yayımlanan Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ'de (Seri: X, No: 22) de denetçinin görüşünün “makul bir güvence” oluşturduğu belirtilmiştir. Denetçi finansal raporların doğruluğunun tasdikçisi veya garantörü değildir. Kanun'un yukarıdaki ifadesinden hareketle, dış denetçinin olumlu görüş verdiği denetlenen şirketin finansal tablolarının kesin doğru olduğunu düşünen yatırımcıların mağdur olma ve dava yollarına başvurması kaçınılmazdır.

Dış denetçinin raporunun “mutlak” değil “makul” bir güvence oluşturması şu sebeplere dayanmaktadır: 1) Denetimde elde edilen bulgular ve kanıtlar örnekleme (sondaj) usulüyle yapılan denetimin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Örnekleme tabiatıyla hesaplardaki

bazı yanlışlıkların tespit edilememesi riskini içerir. Ayrıca denetçinin görüşü kanaate dayanmaktadır ki bu kanaatte bazı hata ve yanlışlıkların olması mümkündür. 2) Muhasebe tahmin ve değerlemele ri belirsizlikler içeren ve gelecekteki olaylardan etkilenen karmaşık hesaplamalara dayanmaktadır. Bunun sonucunda da denetçi ikna edici (convincing) değil tatmin edici (persuasive) kanıtlara dayanmak zorundadır. 3) Usulsüzlük ve yolsuzluk yapmak suretiyle hazırlanan finansal tablolardaki yanlışlıkların denetçi tarafından tespiti özellikle yönetim içinde suça iştirak durumlarının olduğu hallerde imkânsız olmasa dahi oldukça zordur.

3. Denetim sonucu, denetçi olumlu, sınırlı olumlu veya olumsuz görüş verebilir ya da görüş vermekten kaçınabilir. Kanundaki düzenlemeye göre, denetçi görüşü, genel kurul kararlarını ve yönetim kurulunun görevde kalıp kalmayacağını etkileyici niteliktedir. Olumsuz denetçi görüşü sonucunda yönetim kurulunun istifa etmesi gerekecektir. Bu düzenlemenin de çok katı olduğu düşünülmektedir. Yönetim kurulu hissedarlarının menfaatlerinin maksimizasyonunu amaçlayan bir organdır. Bu amaçla faaliyet gösterirken finansal raporlamada yapılan hata ve kasıtsız yanlışlıklardan (ki denetçi rapordan sonra bunların düzeltilmesi mümkündür) dolayı yönetim kurulunun istifa etme zorunluluğu bu amaca ulaşmayı zorlaştırabilir ve şirket yönetimine gereğinden fazla müdahale anlamına gelir. Asıl kural, yönetim kurulunu görevlendiren genel kurulun aynı şekilde yönetim kurulunu görevden almasıdır.

4. Finansal raporlama konusunda denetçinin görüşü ile şirket yönetiminin görüşünün farklı olması durumunda dış denetçinin raporunun mahkemeye taşınması dış denetimden beklenen fonksiyonla bağdaşmamaktadır. Şirket dış denetçiyle denetim yapılması konusunda anlaşmakla birlikte dış denetçinin görüşünün finansal rapor-

ların muhatapları tarafından güvence kabul edileceğini peşin olarak kabullenmiş demektir. Kaldı ki finansal raporların denetimi uzmanlık gerektiren bir alandır ve mahkemeler bu konuda bilirkişilerden yardım alacaklarsa da denetim yerinde yapılan incelemelerle oluşan kanaatler sonucunda şekillenen bir olgudur ve bu durum bilirkişinin de uyumsuzluk konusu finansal raporları yerinde incelemesini gerektirecektir. Farklı kanaatlerin olması durumunda farklı raporların olacağı tabidir. Kısacası, denetimin denetimi sözkonusu olmamalıdır. Dış denetçi zaten taraflı rapor düzenlemişse onun hukuki ve cezai sorumluluğu olacaktır. Dış denetçinin taraflı davrandığı henüz rapor düzenlenmeden de belli olabileceği için denetçinin taraflı rapor düzenlemesi ile denetçinin görüşüne yönetimin katılmaması durumlarının birbirinden ayrı düşünülmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, denetçinin görüşü şirketin finansal raporlarıyla birlikte kamuoyuna açıklanacağından bu konuda nihai karar vericinin mahkemeler değil gene kamunun kendisi olması gerektiği düşünülmektedir.

5. Kanunda dış denetçinin sorumluluğu sadece kusurlu olması şartına bağlıdır. Her ne kadar denetçilerin görevlerini gereği gibi yerine getirememeleri nedeniyle çeşitli açılardan sorumlulukları yargı içtihatları sonucunda ortaya çıkacaksa da denetçilerin ihmal (negligence) ve kasıtlı işlemlerinden dolayı sorumlulukları ve paysahipleri ile diğerlerine karşı sorumluluk derecelerinin farklılaştırılmış şekilde kanunda belirlenmesinin bu konuda içtihatların gelişimine katkıda bulunması açısından daha isabetli olacaktır.

Özetlemek gerekirse, Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte tüm sermaye şirketleri dış denetime tabi tutulacak, bu şirketlerin finansal tabloları, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu ile riskin erken saptanması ve yönetimi komitesinin düzenlediği rapor denetim

kapsamında olacak, bu denetimin yanısıra şirketin kuruluş, birleşme veya sermaye artırımını gibi işlemleri denetleyecek işlem denetçisi ve belli olayların özel olarak incelenmesi için de özel denetçi görevlendirilecek, dış denetçiler şirketin genel kurulu tarafından atanacak, dış denetçi denetim sonucunda olumlu görüş, sınırlı olumlu görüş veya olumsuz görüşten birini verecek veya görüş vermekten kaçınabilecek, dış denetçinin raporu yönetim kurulunun sorumluluğu ve genel kurul kararları için oldukça önemli olacak, dış denetçinin de tarafsızlığı ve sır saklamadan dolayı da önemli sorumlulukları olacaktır.

Her ne kadar Kanun dış denetim müessesesinin kurumsal gelişimine katkıda bulunacak önemli düzenlemeler getirmekte ise de yukarıda açıklanan nedenlerle, Kanunun dış denetimle ilgili hükümlerinin dış denetimin özelliği, fonksiyonu ve konumunun daha iyi anlaşılabilir olarak düzenlenmesinin daha isabetli olacağı düşünülmektedir. Özellikle;

1. Dış denetimin kurumsal bir organ olarak değil profesyonel bir hizmet olarak düşünülmesi,
2. Dış denetçinin görüşünün finansal tabloların doğruluğu konusunda mutlak bir güvence veya garanti değil sadece “makul bir güvence” oluşturduğunun belirtilmesi,
3. Dış denetçinin görüşünün mahkemede uyuşmazlık konusu yapılmaması,
4. Dış denetçilerin sorumluluklarının daha net bir şekilde tanımlanması
5. Dış denetçilikle ilgili yapılacak ikincil mevzuat niteliğindeki düzenlemelerde SPK'nın oldukça bilimsel nitelikteki Sermaye Piyasa-

sında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri: X, No: 22)'in örnek alınması ve ondan önemli ölçüde yararlanılması, gerektiği düşünülmektedir.

III. İÇ DENETİM

Uluslararası İç Denetim Enstitüsünün tanımına göre iç denetim, işletmelerin operasyonlarını geliştirerek katma değer yaratma amacıyla oluşturulan bağımsız ve objektif bir danışmanlık ve denetim aktivitesidir. İç denetim aynı zamanda işletmelerin amaçlarına ulaşması için mevcut risk yönetimi, kontrol ve kurumsal yönetim işlevlerini değerlendirerek, etkinliklerinin artması için sistematik bir yaklaşım getirmeyi amaçlar.

Kanunda iç denetçi veya iç denetim sisteminin kurulmasına yönelik açık bir düzenleme bulunmama ile birlikte Kanun'un "Görev dağılımı" başlıklı 366'ncı maddesinde; "Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir." denilmek suretiyle iç denetimin olgusu şirketlere hatırlatılmıştır.

Diğer taraftan, kanunun çeşitli maddelerinde yönetim kurulunun yetki ve sorumluluğuna verilmiş finans denetimi, finansal planlama ve risk teşhisi ve risk yönetimi gibi fonksiyonlar iç denetim sisteminin kurulmasını zorunlu kılmaktadır.

İç denetim sisteminin varlığı şirketin karşılaştığı risklerin zamanında tespitinin yanı sıra finansal raporlama ve performans değerlendirmesi konularında iyileştirmelere yönelik önerilerde de bulunarak

bu alanda aslında yönetim kurulunun önemli bir aracı olarak işlev görür.

Fakat kanunda öngörülen iç denetimle ilgili hükümlerin tam olarak böyle bir işlevi karşılamadığından Kanunun iç denetim yönünden getirdiklerinin yeterli olmadığı düşünülmektedir. İlk olarak, Kanunda iç denetim birimine ve iç denetçilere hiç yer verilmemiştir. Diğer taraftan, her ne kadar kanunda kurulacak komite ve komisyonlarda görev alacak yönetim kurulu üyelerinin bağımsız olup olmayacağı belirtilmemişse de iç denetim amacıyla kurulacak bir komitede yer alan yönetim kurulu üyelerinin bağımsız olması yani şirket yönetiminde herhangi bir icrai görev (genel müdür, CEO, müdür, direktör gibi) almamış olması yönetimin faaliyetlerinin objektif ve tarafsız gözlemlenmesi açısından daha isabetli olacaktır.

IV. İÇ KONTROL

İç kontrol bir müessesenin amaçlarına ulaşması yolundaki risklere yönelik olarak gerekli önlemlerin alındığını temin etmeye yardımcı olan çeşitli politika ve prosedürlerden oluşan bir sistemdir.

İç kontrolün başlıca amaçları şunlardır:

1. Finansal raporlamanın güvenilirliğinin sağlanması,
2. Faaliyetlerin etkililiği ve etkinliğinin artırılması,
3. Düzenleme ve kurallara uyumun sağlanması.

Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda iç kontrole ilişkin başlıca düzenleme Kanunun "Riskin erken saptanması ve yönetimi" başlıklı 378'inci maddesinde; "Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlem-

ler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhal kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yolları.” şeklinde ifade edilmiştir.

Söz konusu düzenlemenin sadece şirketin mevcut durumuna ilişkin olarak karşılaşması muhtemel tehlikeleri önlemeye yönelik olmak-tan ibaret olup iç kontrolde beklenen ve yukarıda ifade edilen amaçları karşılamaya yeterli olmadığı düşünülmektedir. Özellikle işletmenin kurumsal yönetim açısından önem arz eden finansal raporlamanın güvenirliliğinin sağlanması için etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmasının zorunlu tutulmasının daha isabetli olacağı düşünülmektedir.

V. ŞEFFAFLIK, YÖNETİŞİM VE PAY SAHIPLİğİ HAKLARI

Yönetişim esas itibariyle şirketin sevk ve idaresinin iki yönlü olarak gerçekleşmesi yani şirketin üst yönetimi dışındaki kişi ve hak sahiplerinin de yönetimi etkileyebilmesini ifade etmektedir. Bunu sağlayacak bir mekanizma için iki yönlü bir bilgi akışı sisteminin önemi kaçınılmazdır. Bu amaçla, Kanunda yönetim kurulunca faaliyet raporu hazırlanması, yönetim kurulu ve pawsahiplerinin yönetimin iş ve işlemleri hakkında bilgi ve inceleme hakkına sahip olmaları ve web sitesi sistemi yoluyla karar ve işlemlere katılımın kolaylaştırılması gibi önemli düzenlemeler yapılmıştır.

Genel olarak, yeni Türk Ticaret Kanununun getirdiği birtakım düzenlemeler ile pay sahiplerinin konumu bir hayli güçlendirilmekte-

dir. Pay sahipliği haklarına eklenen, birleşmede şirketten çıkma hakkı, şarta bağlı sermaye artırımında önerilme hakkı, denetçi atanması davası, birleşme, bölünme ve tür değiştirmenin iptali veya bu işlemler açısından sorumluluk davası gibi yeni haklar, pay sahibinin konumunu oldukça güçlendirmektedir. Pay sahiplerinin bilgi alma hakkı ve genel kurula katılma hakkı ile birlikte Genel Kurulda temsil edilme hakkının kullanılması daha yararlı ve dinamik bir hale dönüştürülmüştür. Azlık haklarına ek olarak, şirketin feshini haklı sebebe istinaden talep hakkı, denetçinin haklı sebeple azli davasını açma hakkı, pay senetlerinin basılmasını isteme hakkı getirilmiş, azlık haklarını kullanmada zorluk çıkaran gündeme bağlılık ilkesi önemli istisnalarla genişletilmiş ve özel denetçi atanmasını talep hakkı geniş şekilde düzenlenmiştir. Ortaklığın, bağlı nama yazılı paylara istinaden keyfi şekilde hareket etme ve pay sahibinin pay defterine kaydedilmesinden neden göstermeksizin kaçınma imkanları da yeni TTK ile sınırlandırılmıştır. Son olarak, imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunun toplanması açık bir düzenleme yeni TTK'nın belirlenmiş ve imtiyaz-pay başına 15 oy hakkı ile sınırlandırılmıştır. Tüm bu düzenlemeler ışığında, Kanun'un pay sahibinin konumunu güçlendirdiği tartışmasızdır.³

1. Yıllık Faaliyet Raporu

Şirket üst yönetimin faaliyetlerinin raporlar şeklinde açıklanması öncelikle yönetim için gerekli bilgilenmeyi ve hesap verilebilirliği sağlaması açısından önemlidir. Bu bağlamda, Kanunda; yönetim kurulunun bir yıllık faaliyet raporu hazırlaması, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun, şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile

³ 100 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Anonim ve Limited Şirketler Hukuku, Ernst & Young Türkiye, (<http://www.ey.com/TR/TR>)

her yönüyle finansal durumunu, doğru, eksiksiz, dolambaçsız, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtması ve bu raporda finansal durumun finansal tablolara göre değerlendirilmesi gerektiği, ve Raporunda ayrıca, şirketin gelişmesine ve karşılaşması olası risklere de açıkça işaret olunacağı belirtilmiştir. Yönetim kurulunun, yıllık faaliyet raporunu, finansal tablolar ve ekleri ile birlikte bilanço tarihini izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içerisinde hazırlayıp genel kurula sunacağı hükme bağlanmıştır.

Yönetim kurulunun faaliyet raporunun ayrıca aşağıdaki hususları da içermesi zorunluluğu getirilmiştir:

- a) Faaliyet yılının sona ermesinden sonra şirkette meydana gelen ve özel önem taşıyan olaylar,
- b) Şirketin araştırma ve geliştirme çalışmaları,
- c) Yönetim Kurulu üyeleri ile üst düzey yöneticilere ödenen ücret, prim, ikramiye gibi malî menfaatler, ödenekler, yolculuk, konaklama ve temsil giderleri, aynî ve nakdî yardımlar, sağlanan olanaklar, sigortalar ve benzeri teminatlar.

2. Eşit İşlem İlkesi

Kanuna göre, pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur.

Bu hüküm, bir taraftan organların öznel ve keyfî karar ve uygulamalarına bir üst hukuk kuralı ile kanunî bir barikat çekmekte, diğer taraftan da esas sözleşmelerdeki hükümlerin adil ve menfaatler dengesine uygun bir şekilde yorumlanmasını sağlamaktadır. Eşit işlem ilkesi ancak şartların eşit olması halinde uygulanabilir.

Paysahipleri eşit işlem ilkesinden oyları ile ve somut olaya özgü olarak vazgeçebilirler. Ancak ilke bütünü ile ve her hâl için kaldırmaz. Eşit işlem ilkesi bazı durumlarda mutlaklıdır.

Eşit işlem ilkesine aykırılığın hukukî sonucu, somut olayın şartlarına bağlı olmak şartı ile iptaldir.⁴

3. Paysahiplerinin Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Yeni Türk Ticaret Kanunu eski Kanunda teknik ve gerçek anlamıyla yer almayan “bilgi alma hakkı”nı yeniden düzenlemiştir. Yeni kanun paysahiplerinin ayrıca kurul dışında bilgi almasına yani inceleme hakkını düzenlemiştir. Kanunda getirilen yeni düzenlemelere göre;

Paysahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler özenli, gerçeğe, hesap verme ve dürüstlük ilkelerine uygun olmalıdır.

Şirketin ticarî defterleriyle yazışmalarının, paysahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bilgi alamayan paysahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğer hâllerde de akla yatkın bir süre sonra mahkemeye başvurabilir. Başvuru basit muhakeme usulüne göre incelenir.

⁴ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu (S. Sayısı: 96) Raporu (1/324), (www.tbmm.gov.tr)

Mahkeme kararı bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şekli de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

Denetçi ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisi genel kurulda hazır bulunur. Denetçiler görüş bildirebilirler.

4. Tek Pay Sahipli Anonim Şirketlerde Yönetim

Tek pay sahipli anonim şirketlerde bu pay sahibi genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla alacağı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır.

Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir.

5. Yönetim Kurulunun Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı

Yönetim kurulunun bilgi alma ve inceleme hakkı şirket üst yönetiminin şirketten kopuk şekilde faaliyet göstermesinin önüne geçmek ve üst yönetimin şirket (paysahiplerinin) menfaatlerini maksimize etmeye yönelik çalışıp çalışmadığını kontrol etmektir. Kanunda yapılan düzenlemeler göre;

Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez.

Yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bil-

gi vermekle yükümlüdür. Bir üyenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz.

Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir.

Başkan bir üyenin, üçüncü fıkrada öngörülen bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurulun toplanmaması veya bu istemi reddetmesi hâlinde üye şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

Yönetim kurulu başkanı, kurulun izni olmaksızın, yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alamaz, şirket defter ve dosyalarını inceleyemez. Yönetim kurulu başkanının bu isteminin reddedilmesi hâlinde başkan mahkemeye başvurabilir.

Yönetim kurulu üyesinin bilgi alma ve incelemeye ilgili hakları kısıtlanamaz, kaldırılmaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir.

Yönetim Kurulu başkanının kurulun izni olmaksızın bilgi ve inceleme hakkını kullanamaması yönetim kurulu başkanının kurulda eşitler arasında birinci (primus enter pares) konumunda olmasının bir sonucudur. Bu nedenle başkan kurul dışında inceleme ve bilgi edinme hakkını ancak diğer üyeler gibi kullanabilecektir.

6. Şirkete Borçlanma Yasası

Kanunda yapılan düzenlemelere göre; yönetim kurulu üyesi, onun bu kanunda sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve güvence veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borçlarını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.

7. Organın Temsilcisi, Bağımsız Temsilci ve Kurumsal Temsilci

Şirket, bir organının bir üyesini veya kendisine herhangi bir şekilde bağlı bulunan diğer bir kişiyi pay sahiplerine, genel kurulda kendileri adına oy kullanmaya yetkili temsilci olarak atamalarını önermişse, aynı anda, bağımsız bir kişiyi de bu görev için belirleyip ilân etmek ve ayrıca bunu şirketin web sitesinde yayınlamak zorundadır.

Hükümün hedefi özellikle halka açık anonim şirketlerde pay sahiplerinin tek seçenikle ve bir oldu bitti ile karşı karşıya kalmalarına engel olmak ve pay sahipleri demokrasisinin kurulmasını sağlamaktır.

Genel kurullarda kitlesel pay sahiplerini temsil etmek amacıyla kurumsal temsil kurumu getirilerek oy hakkı organize edilmiştir. Kurumsal temsilciler, pay sahibi olan veya olmayan bir kişinin pay sahiplerine başvurarak Genel Kurul'da temsil yetkisinin kendisine verilmesini isteyen kişi veya kişilerdir.

Kurumsal temsilci, her nitelikteki anonim şirket için geçerli olmakla beraber özellikle halka açık şirketlerde küçük ortakların örgütlenmesine imkân sağlamaktadır. Kurumsal temsilcilik, bir pay sahipliği girişimidir; meslek olarak ve ivaz karşılığı yürütülemez.

8. Özel Denetim İsteme Hakkı

Her pay sahibi;

Paysahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını gündemde yer almasa bile, genel kuruldan isteyebilir.

Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir.

Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan paysahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az birmilyon Türk Lirası olan paysahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteyebilir.

Özel denetçi, incelemenin sonucu hakkında mahkemeye ayrıntılı bir rapor verir. Mahkeme, raporu şirkete tebliğ eder ve yönetim kurulu, raporu ve buna ilişkin değerlendirmeleri, ilk genel kurula sunar.

Burada dikkat çeken husus pay sahibinin talebi ister genel kurulca kabul edilmiş ister edilmemiş olsun özel denetçinin eski Türk Ticaret Kanunu'nun 348'inci maddesinde düzenlenen hususi murakıplık düzenlemesinden farklı olarak mahkemece atanacak olmasıdır.

9. Belirli Grupların Yönetim Kurulunda Temsil Edilmesi

Esas sözleşmede öngörülme şartı ile, belirli pay gruplarına, belirli bir grup oluşturan paysahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin,

belirli bir grup oluşturan pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanımlanabilir. Hakkı bir neden gösterilmedikçe, genel kurul tarafından, yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa dâhil bir pay sahibinin üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının üçte ikisini aşamaz. Bu şekilde yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınan paylar imtiyazlı sayılır.

10. Genel Kurul Kararları

Eski Türk Ticaret Kanununda; şirketlerin tabiiyetini değiştirmek veya pay sahiplerinin taahhütlerini arttırmak hususundaki kararlar için oy birliği aranmakta, şirketin faaliyet konusu ve türünün değiştirilmesi için ise sermayenin 2/3 ile toplanan pay sahipleri ile bu da toplanmıyorsa, ikinci toplantı için yarı çoğunluk aranmaktaydı. Kararların ise oy çoğunluğu ile alınması esastır. Yeni Türk Ticaret Kanununda ise, farklı esas sözleşme değişiklikleri için farklı oranlar öngörmüştür. Buna göre,

Oybirliği gerektiren konular; bilanço zararlarının kapatılması için yüküm ve ikinci yüküm koyan kararlar, şirket merkezinin yurtdışına taşınmasına ilişkin kararlar,

Esas sermayenin en az % 75'inin olumlu oyunu gerektiren konular; şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi, imtiyazlı pay oluşturulması, nama yazılı paylarının devrinin sınırlandırılması,

Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir.

Esas sermayenin en az % 50'sinin olumlu oyunu gerektiren konular; esas sözleşmede her türlü değişikliğe ilişkin kararlar, nevi değiştirme, birleşme ve bölünmeye ilişkin kararlar,

Pay senetleri menkul kıymet borsasında işlem gören şirketlerde; esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar için sermayenin en az dörtte birinin hazır olması ve mevcut oyların çoğunluğu ile karar verilmesi gerekmektedir.

11. İmtiyazlı Payların Varlığı Halinde Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi

Yönetim kurulu şirket esas sözleşmesini, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunun onaylamama kararı aleyhine, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, genel kurulun söz konusu kararının pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediği gerekçesi ile, bu kararın iptali ile genel kurul kararının tescili davasını, şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açabilir.

12. Sorumluluk Halleri

Kanunda sorumluluk halleri “hukuki sorumluluk” ve “cezaî sorumluluk” başlıkları altında iki kategoride toplanmıştır. Kanunda ilk defa adli para cezasına yer verilmiştir.

12.1. Hukuki sorumluluk hâlleri

Eski Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak hukuki sorumluluk çok daha geniş şekilde ve kusur ilkesine dayalı olarak düzenlenmiştir. Yeni Kanun sorumluluğu; kuruluş, birleşme, bölünme, tür değiştirme, sermayenin artırılması, azaltılması ve menkul değer ih-

racı gibi sınırlı sayıda belirtilmemiş işlemleri ve halka açılmayla ilgili olarak izahnameleri kapsamakta, bu işlemler bağlamında belgeleri de düzenlemektedir. Belgeler doğru olmama, gerçeği yansıtmama, sahtelik ve hile gibi açıkça belirtilen hukuka aykırılıklar ile diğer kanuna aykırılıklar çerçevesinde düzenlenmiştir. Sorumluluk şartları ise kanuna aykırı, doğru olmayan, gerçeği dürüst bir şekilde yansıtmayan beyanlar ve bazı hususların gizlenmiş olması, bundan zarar doğmuş bulunması ve uygun nedensellik bağının olmasıdır.

Kanunda hukuki sorumluluk halleri şu başlıklar altında toplanmıştır:

Belgelerin ve beyanların kanuna aykırı olması,

Sermaye hakkında yanlış beyanlar ve ödeme yetersizliğinin bilinmesi,

Değer biçilmesinde yolsuzluk,

Halktan para toplamak,

Denetçinin ve işlem denetçilerinin sorumluluğu,

Kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve tasfiye memurlarının sorumluluğu.

Birden çok kişinin birlikte zarara sebebiyet vermeleri halinde kanun Borçlar Kanunu'na paralel olarak "farklılaştırılmış teselsül" ilkesini benimsemiştir. Buna göre; birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur. Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu

belirlemesini isteyebilir. Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir.

Farklılaştırılmış teselsül bağımsız olan ve olmayan yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının farklılaştırılmasında önemli rol oynayabilir.

12.2. Cezai sorumluluk

Cezai sorumlulukların önemli bir kısmı ilk defa yeni Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiştir. Cezai hükümler incelendiğinde ilk defa adli para cezalarının düzenlendiği görülmektedir. Kanun hükümleri uyarınca defter tutma yükümünü yerine getirmeyenler, belgelerin kopyasını sağlamayanlar, gerekli onayları yaptırmayanlar, defterlerini tutmayanlar, hileli envanter çıkaranlar, belgeleri ibraz etmeyenler, gerçeğe beyanda bulunan kurucular, aykırı rapor veren kurum denetçisi, aykırı olarak şirkete borçlananlar, olarak şirkete borçlananlar adli para cezasıyla; kanun hükümlerine göre tutulmakla veya muhafaza edilmekle yükümlü olunan defter, kayıt ve belgeler ile bunlara ilişkin bilgileri, denetime tabi tutulan gerçek veya tüzel kişiye ait olup olmadığına bakılmaksızın denetime yetkili olanlarca istenmesine rağmen vermeyenler veya eksik verenler ya da bu denetim elemanlarının görevlerini yapmalarını engelleyenler, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, üç aydan iki yıla kadar hapis cezası cezasıyla cezalandırılır ve bütün bu suçların resen takip olunur.

13. Sigorta

Kanunda yer alan hükümlere göre; yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmibeşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş

ve bu suretle şirket güvence altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirilmesinde dikkate alınır.

14. İnternet Sitesi Kurma

Kanuna göre, her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. Yayımlanacak içeriklerin başlıcaları şunlardır:

- a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar.
- b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar.
- c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştime, alım, önerilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü.
- d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki genel kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler.
- e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi hâlinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye arttırımı, azaltılması dâhil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay

sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar.

f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları.

g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler.

h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar.

ı) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri.

i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler.

j) Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları.

k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler.

Yukarıda öngörülen yükümlülöklere uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur; Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Ceza hükümleri saklıdır.

İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açıktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamaz. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes engelin kaldırılması davasını açabilir.

Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idari düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâlde konulmamış sayılır. Finansal tablolar için bu süre beş yıldır.

Kanun sermaye şirketlerine web sitesi kurma ve şirketle ilgili tüm bilgilerin buradan kamuoyuna açıklanmasını zorunlu kılmaktadır. Aynı şekilde, anonim şirketlerde yönetim kurulu toplantılarının elektronik ortamda yapılması, genel kurullara "on-line" olarak katılmanın, öneri sunma, müzakere yapma ve oy vermeye imkân sağlanmaktadır.

15. Payscalelerinin Şirkete Borçlanma Yasağı

Kanunda iştirak taahhüdünden doğan borç hariç, borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tâbi tutulmadıkça pay sahiplerinin şirkete borçlanması yasaklanmıştır.

16. Genel Kurul Kararlarının Butlan Sayılması

Yeni Türk Ticaret Kanununda Genel Kurul kararlarının iptalinin yanı sıra butlanı ile ilgili de yeni bir düzenlemeler de yapılmıştır. Buna göre;

1. Pay sahibinin genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikte haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,
 2. Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetim haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran ve,
 3. Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan,
- kararlar batıl kılınmıştır.

17. Elektronik Ortamda Yönetim Kurulu ve Genel Kurul Toplantıları

Kanunda, sermaye şirketlerinde müdürler kurulu ve yönetim kurulu üyelerinin, öngörülen belirli durumlarda, kurul toplantılarına görüntü ve ses aktarılması yoluyla katılabilmeleri ve oy vermeleri esas sözleşme veya şirket sözleşmesiyle düzenlenebileceği hükme bağlanmıştır.

Buna göre; şirket sözleşmesinde veya esas sözleşmede düzenlenmiş olması şartıyla, sermaye şirketlerinde yönetim kurulu ve müdürler kurulu tamamen elektronik ortamda yapılabileceği gibi, bazı üyelerin fiziken mevcut buldukları bir toplantıya bir kısım üyelerin elektronik ortamda katılması yoluyla da icra edilebilir. Bu hâllerde Kanunda veya şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülen toplantı ile karar nisaplarına ilişkin hükümler aynen uygulanır.

Kollektif, komandit, limited ve sermayesi paylara bölünmüş şirketlerde, şirket sözleşmesinde ve esas sözleşmede öngörülerek elektronik ortamda ortaklar kuruluna ve genel kurula katılma, öneride

bulunma ve oy verme, fizikî katılımın, öneride bulunmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

Yukarıdaki hâllerde, elektronik ortamda oy kullanabilmek için, şirketin bu amaca özgülenmiş bir internet sitesine sahip olması, ortamın bu yolda istemde bulunması, elektronik ortam araçlarının etkin katılmaya elverişliliğinin bir teknik raporla ispatlanıp bu raporun tescil ve ilan edilmesi ve oy kullananların kimliklerinin saklanması şarttır. Yukarıda belirtilen şirketlerde esas sözleşme veya şirket sözleşmesi gereği şirket yönetimi, bu yolla oy kullanmanın bütün şartlarını gerçekleştirir ve ortağa gerekli bütün araçları sağlar.

Anonim şirketlerde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fizikî katılımın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur.

18. Şirketler Topluluğu

Kanun, şirketler topluluğunu, yani aynı politikalara tabi ve aynı yönetim şemsiyesi altında toplanan ana şirket ile yavru şirketler arasındaki ilişkileri düzenlemiş ve böylece bir taraftan topluluk dışında kalan ortakların ve alacaklıların diğer taraftan da bağlı (yavru) şirketlerin yöneticilerini korumakta, şeffaflığı sağlamakta ve menfaatlerde dengeyi kurmaktadır.

19. Bağlı Şirketler Hakkında Bilgi Alma

Hâkim şirketin her pay sahibi genel kurulda, bağlı şirketlerin finansal ve malvarlığıyla ilgili durumları ile hesap sonuçları, hâkim şirketin bağlı şirketlerle, bağlı şirketlerin birbirleriyle, hâkim ve bağlı şirketlerin pay sahipleri, yöneticileri ve bunların yakınlarıyla ilişkileri, yaptıkları işlemler ve bunların sonuçları hakkında, özenli, ger-

çeği aynen ve dürüstçe yansıtan hesap verme ilkelerine uygun, do-yurucu bilgi verilmesini isteyebilir.

20. Halktan Para Toplamak

Bir anonim veya başka bir şirket kurmak, şirketin sermayesini art-tırmak amacıyla veya vaadiyle halktan para toplanabilmesi için Ser-maye Piyasası Kurulundan izin alınır. Bu hükme aykırı olarak para toplayanlar ve fiilden haberi olan kurumlar ile ilgili şirketin yöne-tim kurulu üyeleri, yöneticileri ve girişimcileri toplanan paranın derhâl Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen bir mevduat veya ka-tılım bankasına yatırılmasından müteselsilen sorumludurlar.

21. Limited Şirketlere Özel Düzenlemeler

Eski Türk Ticaret Kanunu'nun aksine yeni Kanun Limited şirketi, kollektif şirketten uzaklaştırmış anonim şirkete benzetmiştir. Yeni Kanunda limited şirketlerin kurumsal yönetimine ilişkin aşağıdaki düzenlemeler yapılmıştır.

1. Eski Türk Ticaret Kanununda şirket sözleşmesiyle veya bir orta-klar kararı ile şirketi yönetecek ortaklar ve/veya üçüncü kişiler belirlenmemişse, tüm ortaklar hep birlikte müdür sıfatıyla şirketi yönetmeye hem yetkili hem zorunludur. Yeni Kanun müdürlerin se-çimle belirlenmesi zorunluluğunu getirerek anonim şirketlere iliş-kin bir ilkeyi limited şirkete uygulamıştır.

2. Eski Türk Ticaret Kanunundan farklı olarak yeni kanunda mü-dürlerin devredilmez ve vazgeçilmez görevleri sınırlı sayıda sayıl-mış ve bu sayede müdürlerin yetki sınırları açıkça ortaya konmuş-tur. Ayrıca şirket sözleşmesinde, müdürün veya müdürlerin; a) al-dıkları belirli kararları ve b) münferit sorunları Genel Kurul'un ona-yına sunmaları gereği öngörülebileceği fakat birlikte Genel Ku-

rul'un onayının müdürlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı veya sınırlandırmayacağı hükme bağlanmıştır.

3. En azından bir ortağın, şirketi yönetim hakkı ve temsil yetkisinin bulunması gerekir. Şirket müdürlerinden en az birinin yerleşim yerinin Türkiye'de bulunması ve bu müdürün şirketi tek başına temsile yetkili olması gerekir.

4. Şirketin müdürlerinden biri bir tüzel kişi olduğu takdirde, bu kişi bu görevi tüzel kişi adına yerine getirecek bir gerçek kişiyi belirler.

5. Müdürler, kanunla veya şirket sözleşmesi ile Genel Kurul'a bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkilidirler.

6. Şirketin birden fazla müdürünün bulunması hâlinde, bunlardan biri, şirketin ortağı olup olmadığına bakılmaksızın, Genel Kurul tarafından müdürler kurulu başkanı olarak atanır.

7. Başkan olan müdür veya tek müdürün bulunması hâlinde bu kişi, Genel Kurul'un toplantıya çağırılması ve Genel Kurul toplantılarının yürütülmesi konularında olduğu gibi, Genel Kurul başka yönde bir karar almadığı ya da şirket sözleşmesinde farklı bir düzenleme öngörülmediği takdirde, tüm açıklamaları ve ilânları yapmaya da yetkilidir.

8. Birden fazla müdürün varlığı hâlinde, bunlar çoğunlukla karar alırlar. Eşitlik hâlinde başkanın oyu üstün sayılır. Şirket sözleşmesi, müdürlerin karar almaları konusunda değişik bir düzenleme öngörebilir.

9. Anonim şirketin denetçiye ve işlem denetçileriyle denetime ve özel denetime ilişkin hükümleri limited şirkete de uygulanır.

Limited şirketlerde, aşağıdaki genel kurul kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun bir arada bulunması hâlinde alınabilir:

- a) Şirket işletme konusunun değiştirilmesi.
- b) Oyda imtiyazlı esas sermaye paylarının öngörülmesi.
- c) Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.
- d) Esas sermayenin artırılması.
- e) Rüçhan hakkının sınırlandırılması ya da kaldırılması.
- f) Şirket merkezinin değiştirilmesi.
- g) Müdürlerin ve ortakların, bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmalarına genel kurul tarafından onay verilmesi.
- h) Bir ortağın haklı sebepler dolayısıyla şirketten çıkarılması için mahkemeye başvurulması ve bir ortağın şirket sözleşmesinde öngörülen sebepten dolayı şirketten çıkarılması.
- ı) Şirketin feshi.

Kanunda belli kararların alınabilmesi için ağırlaştırılmış nisap aranıyorsa, bu nisabı daha da ağırlaştıracak şirket sözleşmesi hükümleri, ancak şirket sözleşmesinde öngörülecek çoğunlukla kabul edilebilir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda limited şirket sözleşmesinde bulunması gereken kayıtlar bakımından ikili bir ayırım mevcuttur. Buna göre esas sözleşmede, zorunlu kayıtlar ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan kayıtlar başlıkları altında ikili bir düzenleme yapılmıştır. Kurucular, şirket sözleşmesine, emredici kurallara aykırı olmamaları şartıyla, istedikleri hükümleri koyabilirler. Ancak, bağlayıcı olabilmeleri için bazı hükümlerin şirket sözleşmesinde öngörülmesi gerekir; aksi halde, şirketler hukuku yönünden bağlayıcı olmaz.

Şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümlerin neler olabileceği Kanunun 577’nci maddesinde sayılmıştır.

SONUÇ

Yeni Türk Ticaret Kanunu’na temel oluşturan kurumsal yönetime ilişkin getirilen hükümler aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

1. SPK’ya tanınan, kurumsal yönetim ilkelerini derecelendirme kural ve sonuçlarını belirleme yetkisi (Kanunun 1529’uncu maddesi),
2. Yönetim kurulunun şirketi bu açıdan değerlendiren açıklaması (Kanunun 375’inci maddesinin birinci fıkrasının (f) bendi),
3. Tehlikelerin erken teşhisi komitesi (Md. 378),
4. Aynı konuda denetçiye verilen ikaz görevi (Md. 398.2,4),
5. Yönetimin, yönetim kurulu tarafından bir teşkilat yönetmeliği ile devri (Md. 367),
6. Temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye devredilmesi (Md. 370),

7. Bağımsız ve ulusal standartlara göre yapılması gereken denetim (Md. 397 vd.),
8. Kurucu menfaatleri (Md. 348),
9. Kurucular beyanı (Md. 349),
10. Kuruluş denetçisi raporu (Md. 351),
11. Eşit işlem ilkesi (Md. 357),
12. Payscalelerinin şirkete borçlanmalarının yasaklanması (Md. 358).
13. Profesyonel yönetimi sağlamak amacıyla, yönetim kurulu üyelerinin pay sahibi olmaları zorunluluğunun kaldırılması (Md. 359);
14. Azlığa yönetim kurulunda temsil hakkı (Md. 360);
15. Yönetim kurulu üyelerinin görevleri sırasında şirkete kusurlarıyla verecekleri zararın sigorta ettirilmesi (Md. 361);
16. Borca batıklıkta nesnellik ve önlemler (Md. 376 ve 377).
17. Bağımsızlık, tarafsızlık, uluslararası standartta denetim, denetçinin müşterisine denetimden başka hizmet verememesi, danışmanlık yapamaması; aynı müşteriye aynı denetçi takımı ile denetim hizmeti sunulmaması, yönetim kurulunun yıllık raporunun denetim kapsamında olması, riskin teşhisi ve iç denetim düzeninin standartlara uyup uymadığının denetimi (Md. 397-406),
18. Genel kurul düzeyinde devredilemez yetkilerin belirlenmesi (Md. 408),
19. Genel kurul iç yönetmeliği (Md. 419),

20. Organ temsilcisi, bağımsız temsilci, kurumsal temsilci (Md. 428 vd.),

21. Oyda imtiyazın sınırlandırılması (Md. 479),

22. Farklılaştırılmış teselsül (Md. 557),

23. Sermaye şirketlerine web sitesi kurma zorunluluğu (Md. 1524).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun şeffaflık, sorumluluk, hesap verilebilirlik ve pay sahipliği hakları yönünden önemli düzenlemeler getirdiği şüphesizdir. Bu düzenlemeleri ile Kanun kurumsal alanda gelişme gösteren kurumsal yönetim prensiplerinin ülkemizdeki şirket yönetimlerine uygulanmasına hukuki anlamda olanak sağlamaktadır.

01.07.2012 tarihinden itibaren uygulama ile birlikte söz konusu düzenlemeler daha somut bir görünüm kazanacak ve etkileri net bir şekilde görülebilecektir.

Bu düzenlemelerin şirketlerimizin daha profesyonel yönetimine olanak sağlaması temennisiyle..

KAYNAKÇA

BRICKLEY, James; SMITH, Clifford; ZIMMERMAN, Jerold;
Managerial Economics and Organizational Architecture, Fourth
Edition, McGraw-Hill Irwin

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/324),
TBMM, (www.tbmm.gov.tr)

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme,
PricewaterhouseCoopers Türkiye, (www.pwc.com/tr)

100 Soruda Yeni Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme, Anonim ve
Limited Şirketler Hukuku, Ernst & Young Türkiye,
(www.ey.com/TR)

TÜRK TİCARET KANUNU'UN KURUMSAL YÖNETİMLE İLGİLİ MADDELERİ

IX - Kurucu menfaatleri

MADDE 348- (1) Şirketi kurdukları sırada harcadıkları emeğe karşılık olarak kuruculara, para ve bedelsiz pay senedi vermek gibi şirket sermayesinin azalması sonucunu doğurabilecek bir menfaat tanınmaz. Bu hükme aykırı esas sözleşme hükümleri geçersizdir. Ancak, dağıtılabılır kârdan 519 uncu maddenin birinci fıkrasında yazılı yedek akçe ile pay sahipleri için yüzde beş kâr payı ayrıldıktan sonra kalanın en çok onda biri intifa senetleri bağlamında kuruculara ödenir.

(2) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kurulan anonim şirketler, pay senetlerini halka arz etmeden önce kurucu intifa senetlerini, herhangi bir bedel ödemediği iptal ederler; aksi hâlde intifa senetleri kendiliğinden geçersiz sayılır.

(3) Dağıtılabilecek kâr mevcut ise şirket kârın dağıtılmamasını kararlaştırmış olsa bile kurucu intifa sahipleri esas sözleşmede öngörülen kâr paylarını alırlar.

X - Kurucular beyanı

MADDE 349- (1) Kurucular tarafından, kuruluşla ilişkin bir beyan imzalanır. Beyan, dürüst bir şekilde bilgi verme ilkesine göre, doğru ve eksiksiz olarak hazırlanır. Beyanda, aynı sermaye konuluyor, bir ayın ya da işletme devralınıyorsa, bunlara verilecek karşılığın uygunluğuna; bu tür sermayenin ve devralmanın gerekliliğine, bunların şirkete olan yararlarına ilişkin belgeli, gerekçeli ve kesin ifadeli açıklamalar yer alır. Ayrıca, şirket tarafından iktisap edilen menkul kıymetlerle, bunların iktisap fiyatları, söz konusu menkul

kıymetleri çıkaranların son üç yıllık, gereğinde konsolide finansal tablolarının değerlemelerine ve çözümlenmelerine ilişkin bilgiler, şirketin yüklendiği önemli taahhütler, makina ve benzerleri malların ve herhangi bir aktif değer alımına ilişkin bağlantılar, fiyatlar, komisyonlar ile her türlü borçlar, emsalleriyle karşılaştırılarak, açıklanır.

(2) Ayrıca, kuruculara tanınan menfaatler gerekçeleriyle beyanda yer alır. Kimlerin halka arz amacıyla ne miktarda pay taahhüt ettiği, pay taahhüdünde bulunanların birbirleri ile ilişkileri; bunlar bir şirketler topluluğuna dâhil bulunuyorlarsa, topluluk ile ilişkileri, kuruluşu inceleyen işlem denetçisine ve diğer hizmet verenlere ödenen ücretler, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, beyanda açıklanır.

I - Eşit işlem ilkesi

MADDE 357- (1) Pay sahipleri eşit şartlarda eşit işleme tabi tutulur.

II - Pay sahiplerinin şirkete borçlanma yasağı

MADDE 358- (1) İştirak taahhüdünden doğan borç hariç, pay sahipleri şirkete borçlanamaz. Meğerki, borç, şirketle, şirketin işletme konusu ve pay sahibinin işletmesi gereği olarak yapılmış bulunan bir işlemde doğmuş olsun ve emsalleriyle aynı veya benzer şartlara tabi tutulsun.

İKİNCİ BÖLÜM

Yönetim Kurulu

A) Genel olarak

I - Atama ve seçim

1. Üyelerin sayısı ve nitelikleri

MADDE 359- (1) Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. Temsile yetkili en az bir üyenin yerleşme yerinin Türkiye’de bulunması ve Türk vatandaşı olması şarttır.

(2) Bir tüzel kişi yönetim kuruluna üye seçildiği takdirde, tüzel kişiyle birlikte, tüzel kişi adına, tüzel kişi tarafından belirlenen, sadece bir gerçek kişi de tescil ve ilan olunur; ayrıca, tescil ve ilanın yapılmış olduğu, şirketin internet sitesinde hemen açıklanır. Tüzel kişi adına sadece, bu tescil edilmiş kişi toplantılara katılıp oy kullanabilir.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin ve tüzel kişi adına tescil edilecek gerçek kişinin tam ehliyetli olmaları şarttır. Yönetim kurulu üyelerinin en az dörtte birinin yüksek öğrenim görmüş olması zorunludur. Tek üyeli yönetim kurulunda bu zorunluluk aranmaz.

(4) Üyeliği sona erdiren sebepler seçilmeye de engeldir.

2. Belirli grupların yönetim kurulunda temsil edilmesi

MADDE 360- (1) Esas sözleşmede öngörülme şartı ile, belirli pay gruplarına, özellik ve nitelikleriyle belirli bir grup oluşturan pay sahiplerine ve azlığa yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanınabilir. Bu amaçla, yönetim kurulu üyelerinin, belirli bir grup oluşturan

pay sahipleri, belirli pay grupları ve azlık arasından seçileceği esas sözleşmede öngörülebileceği gibi, esas sözleşmede yönetim kurulu üyeliği için aday önerme hakkı da tanınabilir. Genel kurul tarafından yönetim kurulu üyeliğine önerilen adayın veya hakkın tanındığı gruba ve azlığa mensup adayın haklı bir sebep bulunmadığı takdirde üye seçilmesi zorunludur. Bu şekilde tanınacak temsil edilme hakkı, halka açık anonim şirketlerde yönetim kurulu üye sayısının yarısını aşamaz. Bağımsız yönetim kurulu üyelerine ilişkin düzenlemeler saklıdır.

(2) Bu maddeye göre yönetim kurulunda temsil edilme hakkı tanıyan paylar imtiyazlı sayılır.

3. Sigorta

MADDE 361- (1) Yönetim kurulu üyelerinin, görevlerini yaparken kusurlarıyla şirkete verebilecekleri zarar, şirket sermayesinin yüzde yirmibeşini aşan bir bedelle sigorta ettirilmiş ve bu suretle şirket teminat altına alınmışsa, bu husus halka açık şirketlerde Sermaye Piyasası Kurulunun ve ayrıca pay senetleri borsada işlem görüyorsa borsanın bülteninde duyurulur ve kurumsal yönetim ilkelerine uygunluk değerlendirmesinde dikkate alınır.

4. Görev süresi

MADDE 362- (1) Yönetim kurulu üyeleri en çok üç yıl süreyle görev yapmak üzere seçilir. Esas sözleşmede aksine hüküm yoksa, aynı kişi yeniden seçilebilir.

(2) 334 üncü madde hükmü saklıdır.

II - Üyeliğin boşalması

MADDE 363- (1) 334 üncü madde hükmü saklı kalmak üzere, herhangi bir sebeple bir üyelik boşalırsa, yönetim kurulu, kanuni şartları haiz birini, geçici olarak yönetim kurulu üyeliğine seçip ilk genel kurulun onayına sunar. Bu yolla seçilen üye, onaya sunulduğu genel kurul toplantısına kadar görev yapar ve onaylanması hâlinde selefinin süresini tamamlar.

(2) Yönetim kurulu üyelerinden birinin iflasına karar verilir veya ehliyeti kısıtlanır ya da bir üye üyelik için gerekli kanuni şartları yahut esas sözleşmede öngörülen nitelikleri kaybederse, bu kişinin üyeliği, herhangi bir işleme gerek olmaksızın kendiliğinden sona erer.

III - Görevden alma

MADDE 364- (1) Yönetim kurulu üyeleri, esas sözleşmeyle atanmış olsalar dahi, gündemde ilgili bir maddenin bulunması veya gündemde madde bulunmasa bile haklı bir sebebin varlığı hâlinde, genel kurul kararıyla her zaman görevden alınabilirler. Yönetim kurulu üyesi olan tüzel kişi, kendi adına tescil edilmiş bulunan kişiyi her an değiştirebilir.

(2) 334 üncü madde hükmü ve görevden alınan üyenin tazminat hakkı saklıdır.

B) Yönetim ve temsil

I - Genel olarak

1. Esas

MADDE 365- (1) Anonim şirket, yönetim kurulu tarafından yönetilir ve temsil olunur. Kanundaki istisnai hükümler saklıdır.

2. Görev dağılımı

MADDE 366- (1) Yönetim kurulu her yıl üyeleri arasından bir başkan ve bulunmadığı zamanlarda ona vekâlet etmek üzere, en az bir başkan vekili seçer. Esas sözleşmede, başkanın ve başkan vekilinin veya bunlardan birinin, genel kurul tarafından seçilmesi öngörülebilir.

(2) Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla işlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir.

3. Yönetimin devri

MADDE 367- (1) Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümlerle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir. Bu iç yönerge şirketin yönetimini düzenler; bunun için gerekli olan görevleri, tanımlar, yerlerini gösterir, özellikle kimin kime bağlı ve bilgi sunmakla yükümlü olduğunu belirler. Yönetim kurulu, istem üzerine pay sahiplerini ve korunmaya değer menfaatlerini ikna edici bir biçimde ortaya koyan alacaklıları, bu iç yönerge hakkında, yazılı olarak bilgilendirir.

(2) Yönetim, devredilmediği takdirde, yönetim kurulunun tüm üyelerine aittir.

4. Ticari mümessil ve vekiller

MADDE 368- (1) Yönetim kurulu, ticari mümessil ve ticari vekiller atayabilir.

5. Özen ve bağlılık yükümlülüğü

MADDE 369- (1) Yönetim kurulu üyeleri ve yönetimle görevli üçüncü kişiler, görevlerini tedbirli bir yöneticinin özeniyle yerine getirmek ve şirketin menfaatlerini dürüstlük kurallarına uyarak gözetmek yükümlülüğü altındadırlar.

(2) 203 ilâ 205 inci madde hükümleri saklıdır.

II. Temsil yetkisi

1. Genel olarak

MADDE 370- (1) Esas sözleşmede aksi öngörülmemiş veya yönetim kurulu tek kişiden oluşmuyorsa temsil yetkisi çift imza ile kullanılmak üzere yönetim kuruluna aittir.

(2) Yönetim kurulu, temsil yetkisini bir veya daha fazla murahhas üyeye veya müdür olarak üçüncü kişilere devredebilir. En az bir yönetim kurulu üyesinin temsil yetkisini haiz olması şarttır.

2. Kapsam ve sınırlar

MADDE 371- (1) Temsile yetkili olanlar şirketin amacına ve işletme konusuna giren her tür işleri ve hukuki işlemleri, şirket adına yapabilir ve bunun için şirket unvanını kullanabilirler. Kanuna ve

esas sözleşmeye aykırı işlemler dolayısıyla şirketin rücu hakkı saklıdır.

(2) Temsile yetkili olanların, üçüncü kişilerle, işletme konusu dışında yaptığı işlemler de şirketi bağlar; meğerki, üçüncü kişinin, işletme konusu dışında bulunduğunu bildiği veya durumun gereğinden, bilebilecek durumda bulunduğu ispat edilsin. Şirket esas sözleşmesinin ilan edilmiş olması, bu hususun ispatı açısından, tek başına yeterli delil değildir.

(3) Temsil yetkisinin sınırlandırılması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmez; ancak, temsil yetkisinin sadece merkezin veya bir şubenin işlerine özgülendiğine veya birlikte kullanılmasına ilişkin tescil ve ilan edilen sınırlamalar geçerlidir.

(4) Temsile yetkili kişiler tarafından yapılan işlemin esas sözleşmeye veya genel kurul kararına aykırı olması, iyiniyet sahibi üçüncü kişilerin o işlemde dolaylı şirkete başvurularına engel değildir.

(5) Temsile veya yönetime yetkili olanların, görevlerini yaptıkları sırada işledikleri haksız fiillerden şirket sorumludur. Şirketin rücu hakkı saklıdır.

(6) Sözleşmenin yapılması sırasında, şirket tek pay sahibi tarafından ister temsil edilsin ister edilmesin, tek pay sahipli anonim şirketlerde, bu pay sahibi ile şirket arasındaki sözleşmenin geçerli olması sözleşmenin yazılı şekilde yapılmasına bağlıdır. Bu şart piyasa şartlarına göre günlük, önemsiz ve sıradan işlemlere ilişkin sözleşmelerde uygulanmaz.

3. İmza şekli

MADDE 372- (1) Şirket adına imza yetkisini haiz kişiler şirketin unvanı altında imza atarlar. 40 ıncı maddenin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

(2) Şirket tarafından düzenlenecek belgelerde şirketin merkezi, sicile kayıtlı olduğu yer ve sicil numarası gösterilir.

4. Tescil ve ilan

MADDE 373- (1) Yönetim kurulu, temsile yetkili kişileri ve bunların temsil şekillerini gösterir kararının noterce onaylanmış suretini, tescil ve ilan edilmek üzere ticaret siciline verir.

(2) Temsil yetkisinin ticaret sicilinde tescilinden sonra, ilgili kişilerin seçimine veya atanmalarına ilişkin herhangi bir hukuki sakatlık, şirket tarafından üçüncü kişilere, ancak sakatlığın bunlar tarafından bilindiğinin ispat edilmesi şartıyla ileri sürülebilir.

III - Görevler ve yetkiler

1. Genel olarak

MADDE 374- (1) Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir.

2. Devredilemez görev ve yetkiler

MADDE 375- (1) Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Şirketin üst düzeyde yönetimi ve bunlarla ilgili talimatların verilmesi.
- b) Şirket yönetim teşkilatının belirlenmesi.
- c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması.
- d) Müdürlerin ve aynı işleve sahip kişiler ile imza yetkisini haiz bulunanların atanmaları ve görevden alınmaları.
- e) Yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.
- f) Pay, yönetim kurulu karar ve genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin tutulması, yıllık faaliyet raporunun ve kurumsal yönetim açıklamasının düzenlenmesi ve genel kurula sunulması, genel kurul toplantılarının hazırlanması ve genel kurul kararlarının yürütülmesi.
- g) Borca batıklık durumunun varlığında mahkemeye bildirimde bulunulması.

3. Sermayenin kaybı, borca batık olma durumu

a) Çağrı ve bildirim yükümü

MADDE 376- (1) Son yıllık bilançodan, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu, genel kurulu hemen toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar.

(2) Son yıllık bilançoya göre, sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının üçte ikisinin zarar sebebiyle karşılıksız kaldığı anlaşıldığı takdirde, derhâl toplantıya çağrılan genel kurul, sermayenin üçte biri ile yetinme veya sermayenin tamamlanmasına karar vermediği takdirde şirket kendiliğinden sona erer.

(3) Şirketin borca batık durumda bulunduğu şüphesini uyandıran işaretler varsa, yönetim kurulu, aktiflerin hem işletmenin devamlılığı esasına göre hem de muhtemel satış fiyatları üzerinden bir ara bilanço çıkarttırıp denetçiye verir. Denetçi bu ara bilançoyu, en çok yedi iş günü içinde inceler ve değerlendirmeleri ile önerilerini bir rapor hâlinde yönetim kuruluna sunar. Önerilerde 378 inci maddede düzenlenen erken teşhis komitesinin önerilerinin de dikkate alınması şarttır. Rapordan, aktiflerin, şirket alacaklılarının alacaklarını karşılamaya yetmediğinin anlaşılması hâlinde, yönetim kurulu, bu durumu şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine bildirir ve şirketin iflasını ister; meğerki, iflas kararının verilmesinden önce, şirketin açığının karşılayacak ve borca batık durumunu ortadan kaldıracak tutardaki şirket borçlarının alacaklıları, alacaklarının sırasının diğer tüm alacaklıların sırasından sonraki sıraya konulmasını yazılı olarak kabul etmiş ve bu beyanın veya sözleşmenin yerindeliği, gerçekliği ve geçerliliği, yönetim kurulu tarafından iflas isteminin bildirileceği mahkemeye atanan bilirkişilerce doğrulanmış olsun. Aksi hâlde mahkemeye bilirkişi incelemesi için yapılmış başvuru iflas bildiri olarak kabul olunur.

b) İflasın ertelenmesi

MADDE 377- (1) Yönetim kurulu veya herhangi bir alacaklı yeni nakit sermaye konulması dâhil nesnel ve gerçek kaynakları ve önlemleri gösteren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak ifla-

sın ertelenmesini isteyebilir. Bu hâlde İcra ve İflas Kanununun 179 ilâ 179/b maddeleri uygulanır.

4. Riskin erken saptanması ve yönetimi

MADDE 378- (1) Pay senetleri borsada işlem gören şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir.

(2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır.

5. Şirketin kendi paylarını iktisap veya rehin olarak kabul etmesi

a) Genel olarak

MADDE 379- (1) Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez. Bu hüküm, bir üçüncü kişinin kendi adına, ancak şirket hesabına iktisap ya da rehin olarak kabul ettiği paylar için de geçerlidir.

(2) Payların birinci fıkra hükmüne göre iktisap veya rehin olarak kabul edilebilmesi için, genel kurulun yönetim kurulunu yetkilendirmesi şarttır. En çok beş yıl için geçerli olacak bu yetkide, iktisap veya rehin olarak kabul edilecek payların itibarî değer sayıları belirti-

lerek toplam itibarî değerleriyle söz konusu edilecek paylara ödenebilecek bedelin alt ve üst sınırı gösterilir. Her izin talebinde yönetim kurulu kanuni şartların gerçekleştiğini belirtir.

(3) Birinci ve ikinci fıkralardaki şartlara ek olarak, iktisap edilecek payların bedelleri düşüldükten sonra, kalan şirket net aktifi, en az esas veya çıkarılmış sermaye ile kanun ve esas sözleşme uyarınca dağıtılmasına izin verilmeyen yedek akçelerin toplamı kadar olmalıdır.

(4) Yukarıdaki hükümler uyarınca, sadece, bedellerinin tümü ödenmiş bulunan paylar iktisap edilebilir.

(5) Yukarıdaki fıkralarda yer alan hükümler, ana şirketin paylarının yavru şirket tarafından iktisabı hâlinde de uygulanır. Pay senetleri borsada işlem gören şirketler hakkında, Sermaye Piyasası Kurulu şeffaflık ilkeleri ile fiyata ilişkin kurallar yönünden gerekli düzenlemeleri yapar.

b) Kanuna karşı hile

MADDE 380- (1) Paylarının iktisap edilmesi amacıyla, şirketin başka bir kişiyle yaptığı, konusu avans, ödünç veya teminat verilmesi olan hukuki işlemler batıldır. Bu butlan hükmü, kredi ve finans kurumlarının işletme konuları içine giren işlemlere ve şirketin veya onun bağlı şirketlerinin çalışanlarına, şirketin paylarını iktisap edebilmeleri için, avans, ödünç ve teminat verilmesine ilişkin hukuki işlemlere uygulanmaz. Ancak, bu istisnai işlemler, şirketin, kanuna ve esas sözleşmesine göre ayırmak zorunda bulunduğu yedek akçeleri azaltıyor veya 519 uncu maddede düzenlenen yedek akçelerin harcanmalarına ilişkin kuralları ihlal ediyor ve şirketin 520 nci maddede öngörülen yedek akçeyi ayırmasına imkân bırakmıyorsa, geçersizdir.

(2) Ayrıca, şirket ile üçüncü kişi arasında yapılmış bulunan ve bu kişiye, şirketin kendi paylarını; şirketin, şirkete bağlı bir şirketin veya şirketin paylarının çoğunluğuna sahip olduğu şirketin hesabına alma hakkı tanıyan ya da böyle bir yükümlülük öngören bir düzenleme, eğer bu payları şirket alsaydı işlem 379 uncu maddeye aykırı kabul edilecek idiyse batıldır.

c) Yakın ve ciddi bir kaybın önlenmesi

MADDE 381- (1) Bir şirket, yakın ve ciddi bir kayıptan kaçınmak için gerekli olduğu takdirde, kendi paylarını, 379 uncu maddeye göre genel kurulun yetkilendirmeye ilişkin kararı olmadan da iktisap edebilir.

(2) Payların bu yolla iktisabı hâlinde yönetim kurulu ilk genel kurula;

a) İktisabın sebep ve amacı,

b) İktisap edilen payların sayıları, itibarî değerlerinin toplamı ve sermayenin ne kadarını temsil ettiği,

c) Bedeli ve ödeme şartları,

hakkında yazılı bilgi verir.

d) İstisnalar

MADDE 382- (1) Bir şirket, 379 uncu madde hükümleri ile bağlı olmaksızın;

a) Esas veya çıkarılmış sermayesinin azaltılmasına ilişkin 473 ilâ 475 inci madde hükümlerini uyguluyorsa,

b) Küllî halefiyet kuralının gereğiyle,

- c) Bir kanuni satın alma yükümünden doğuyorsa,
- d) Bedellerinin tümü ödenmiş olmak şartıyla ve cebrî icradan, bir şirket alacağının tahsili amacına yönelikse,
- e) Şirket, menkul kıymetler şirketiye,
- kendi paylarını iktisap edebilir.

e) İvazsız iktisap

MADDE 383- (1) Bir şirket, bedellerinin tamamı ödenmiş olmak şartıyla, kendi paylarını ivazsız iktisap edebilir.

(2) Birinci fıkra hükmü, yavru şirket, ana şirketin paylarını ivazsız iktisap ettiği takdirde de kıyas yoluyla uygulanır.

f) Elden çıkarma

MADDE 384- (1) 382 nci maddenin (b) ilâ (d) bentleri ve 383 üncü madde hükümlerine göre, iktisap edilen paylar, şirket için herhangi bir kayba yol açmadan devirleri mümkün olur olmaz ve her hâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılırlar; meğerki, şirketin ve yavru şirketin sahip oldukları bu payların toplamı şirketin esas veya çıkarılmış sermayesinin yüzde onunu aşmasın.

g) Aykırı iktisap hâlinde elden çıkarma

MADDE 385- (1) 379 ilâ 381 inci maddelere aykırı bir şekilde iktisap edilen veya rehin olarak alınan paylar, iktisapları veya rehin olarak kabulleri tarihinden itibaren en geç altı ay içinde elden çıkarılır ya da üzerlerindeki rehin kaldırılır.

h) Sermayenin azaltılması

MADDE 386- (1) 384 ve 385 inci maddeler uyarınca elden çıkarılmayan paylar, sermayenin azaltılması yoluyla hemen yok edilir.

1) Saklı tutulan hükümler

MADDE 387- (1) Şirketin kendi paylarını iktisap edebileceğine ilişkin diğer kanunlardaki hükümler saklıdır.

i) Kendi paylarını taahhüt yasağı

MADDE 388- (1) Şirket kendi paylarını taahhüt edemez.

(2) Üçüncü kişinin veya bir yavru şirketin kendi adına fakat şirket hesabına şirketin payını taahhüt etmesi, şirketin kendi payını taahhüt etmesi sayılır.

(3) Birinci ve ikinci fıkralara aykırı hareket hâlinde, söz konusu payları, kuruluştaki kurucular, sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri taahhüt etmiş sayılır ve bunlar pay bedellerinden sorumlu olurlar. Kanuna aykırı taahhütte herhangi bir kusurları bulunmadığını ispat eden kurucular ve sermaye artırımlarında yönetim kurulu üyeleri sorumluluktan kurtulurlar.

(4) Birinci ve üçüncü fıkra hükümleri ana şirketin paylarını taahhüt eden yavru şirketlere kıyas yoluyla uygulanır. Söz konusu paylar yavru şirketin yönetim kurulu üyeleri tarafından taahhüt edilmiş kabul olunur. Üyeler pay bedellerinden sorumludur.

j) Hakların kullanılması

MADDE 389- (1) Şirketin iktisap ettiği kendi payları ile yavru şirket tarafından iktisap edilen ana şirketin payları, ana şirketin genel

kurulunun toplantı nisabının hesaplanmasında dikkate alınmaz. Bedelsiz payların iktisabı hariç, şirketin devraldığı kendi payları hiçbir pay sahipliği hakkı vermez. Yavru şirketin iktisap ettiği ana şirket paylarına ait oy hakları ile buna bağlı haklar donar.

IV - Yönetim kurulu toplantıları

1. Kararlar

MADDE 390- (1) Esas sözleşmede aksine ağırlaştırıcı bir hüküm bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını toplantıda hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alır. Bu kural yönetim kurulunun elektronik ortamda yapılması hâlinde de uygulanır.

(2) Yönetim kurulu üyeleri birbirlerini temsilen oy veremeyecekleri gibi, toplantılara vekil aracılığıyla da katılamazlar.

(3) Oylar eşit olduğu takdirde o konu gelecek toplantıya bırakılır. İkinci toplantıda da eşitlik olursa söz konusu öneri reddedilmiş sayılır.

(4) Üyelerden hiçbiri toplantı yapılması isteminde bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu kararları, kurul üyelerinden birinin belirli bir konuda yaptığı, karar şeklinde yazılmış önerisine, en az üye tam sayısının çoğunluğunun yazılı onayı alınmak suretiyle de verilebilir. Aynı önerinin tüm yönetim kurulu üyelerine yapılmış olması bu yolla alınacak kararın geçerlilik şartıdır. Onayların aynı kâğıtta bulunması şart değildir; ancak onay imzalarının bulunduğu kâğıtların tümünün yönetim kurulu karar defterine yapıştırılması veya kabul edenlerin imzalarını içeren bir karara dönüştürülüp karar defterine geçirilmesi kararın geçerliliği için gereklidir.

(5) Kararların geçerliliği yazılıp imza edilmiş olmalarına bağlıdır.

2. Batıl kararlar

MADDE 391- (1) Yönetim kurulunun kararının batıl olduğunun tespiti mahkemeden istenebilir. Özellikle;

- a) Eşit işlem ilkesine aykırı olan,
- b) Anonim şirketin temel yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini gözetmeyen,
- c) Pay sahiplerinin, özellikle vazgeçilmez nitelikteki haklarını ihlal eden veya bunların kullanılmalarını kısıtlayan ya da güçleştiren,
- d) Diğer organların devredilemez yetkilerine giren ve bu yetkilerin devrine ilişkin,

kararlar batıldır.

3. Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 392- (1) Her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Bir üyenin istediği, herhangi bir defter, defter kaydı, sözleşme, yazışma veya belgenin yönetim kuruluna getirilmesi, kurulca veya üyeler tarafından incelenmesi ve tartışılması ya da herhangi bir konu ile ilgili yöneticiden veya çalışandan bilgi alınması reddedilemez. Reddedilmişse dördüncü fıkra hükmü uygulanır.

(2) Yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Bir üyenin bu konudaki istemi de reddedilemez; soruları cevapsız bırakılamaz.

(3) Her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, işlerin gidişi ve belirli münferit işler hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekiyorsa, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelemesine sunulmasını isteyebilir.

(4) Başkan bir üyenin, üçüncü fıkrada öngörülen bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konu iki gün içinde yönetim kuruluna getirilir. Kurulun toplanmaması veya bu istemi reddetmesi hâlinde üye, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

(5) Yönetim kurulu başkanı, kurulun izni olmaksızın, yönetim kurulu toplantıları dışında bilgi alamaz, şirket defter ve dosyalarını inceleyemez. Yönetim kurulu başkanının bu isteminin reddedilmesi hâlinde başkan, dördüncü fıkraya göre mahkemeye başvurabilir.

(6) Yönetim kurulu üyesinin bu maddeden doğan hakları kısıtlanamaz, kaldırılamaz. Esas sözleşme ve yönetim kurulu, üyelerin bilgi alma ve inceleme haklarını genişletebilir.

(7) Her yönetim kurulu üyesi başkandan, yönetim kurulunu toplantıya çağırmasını yazılı olarak isteyebilir.

4. Müzakereye katılma yasağı

MADDE 393- (1) Yönetim kurulu üyesi, kendisinin şirket dışı kişisel menfaatıyla veya alt ve üst soyundan birinin ya da eşinin yahut üçüncü derece dâhil üçüncü dereceye kadar kan ve kayın hısımlarından birinin, kişisel ve şirket dışı menfaatıyla şirketin menfaatinin çatıştığı konulara ilişkin müzakerelere katılamaz. Bu yasağ, yö-

netim kurulu üyesinin müzakereye katılmamasının dürüstlük kuralının gereği olan durumlarda da uygulanır. Tereddüt uyandıran hâllerde, kararı yönetim kurulu verir. Bu oylamaya da ilgili üye katılmaz. Menfaat uyuşmazlığı yönetim kurulu tarafından bilinmiyor olsa bile, ilgili üye bunu açıklamak ve yasağa uymak zorundadır.

(2) Bu hükümlere aykırı hareket eden yönetim kurulu üyesi ve menfaat çatışması nesnel olarak varken ve biliniyorken ilgili üyenin toplantıya katılmasına itiraz etmeyen üyeler ve söz konusu üyenin toplantıya katılması yönünde karar alan yönetim kurulu üyeleri bu sebeple şirketin uğradığı zararı tazminle yükümlüdürler.

(3) Müzakereye, yasak nedeniyle katılmamanın sebebi ve ilgili işlemler yönetim kurulu kararına yazılır.

V- Yönetim kurulu üyelerinin mali hakları

MADDE 394- (1) Yönetim kurulu üyelerine, tutarı esas sözleşmeyle veya genel kurul kararıyla belirlenmiş olmak şartıyla huzur hakkı, ücret, ikramiye, prim ve yıllık kârdan pay ödenebilir.

VI - Şirketle işlem yapma, şirkete borçlanma yasağı

MADDE 395- (1) Yönetim kurulu üyesi, genel kuruldan izin almadan, şirketle kendisi veya başkası adına herhangi bir işlem yapamaz; aksi hâlde, şirket yapılan işlemin batıl olduğunu ileri sürebilir. Diğer taraf böyle bir iddiada bulunamaz.

(2) Yönetim kurulu üyesi, onun 393 üncü maddede sayılan yakınları, kendisinin ve söz konusu yakınlarının ortağı oldukları şahıs şirketleri ve en az yüzde yirmisine katıldıkları sermaye şirketleri, şirkete nakit veya ayın borçlanamazlar. Bu kişiler için şirket kefalet, garanti ve teminat veremez, sorumluluk yüklenemez, bunların borç-

larını devralamaz. Aksi hâlde, şirkete borçlanılan tutar için şirket alacaklıları bu kişileri, şirketin yükümlendirildiği tutarda şirket borçları için doğrudan takip edebilirler.

(3) 202 nci madde hükmü saklı kalmak şartıyla, şirketler topluluğuna dâhil şirketler birbirlerine kefil olabilir ve garanti verebilirler.

(4) Bankacılık Kanununun özel hükümleri saklıdır.

VII - Rekabet yasağı

MADDE 396- (1) Yönetim kurulu üyelerinden biri, genel kurulun iznini almaksızın, şirketin işletme konusuna giren ticari iş türünden bir işlemi kendi veya başkası hesabına yapamayacağı gibi, aynı tür ticari işlerle uğraşan bir şirkete sorumluluğu sınırsız ortak sıfatıyla da giremez. Bu hükme aykırı harekette bulunan yönetim kurulu üyelerinden şirket tazminat istemekte veya tazminat yerine yapılan işlemi şirket adına yapılmış saymakta ve üçüncü kişiler hesabına yapılan sözleşmelerden doğan menfaatlerin şirkete ait olduğunu dava etmekte serbesttir.

(2) Bu haklardan birinin seçilmesi birinci fıkra hükmüne aykırı harekette bulunan üyenin dışındaki üyelere aittir.

(3) Bu haklar, söz konusu ticari işlemlerin yapıldığını veya yönetim kurulu üyesinin diğer bir şirkete girdiğini, diğer üyelerin öğrendikleri tarihten itibaren üç ay ve her hâlde bunların gerçekleşmesinden itibaren bir yıl geçince zamanaşımına uğrar.

(4) Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarıyla ilgili hükümler saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Denetleme

A) Genel olarak

MADDE 397- (1) Anonim şirketin ve şirketler topluluğunun finansal tabloları denetçi tarafından, uluslararası denetim standartlarıyla uyumlu Türkiye Denetim Standartlarına göre denetlenir. Yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu içinde yer alan finansal bilgilerin, denetlenen finansal tablolar ile tutarlı olup olmadığı ve gerçeği yansıtıp yansıtmadığı da denetim kapsamı içindedir.

(2) Denetçinin denetiminden geçmemiş finansal tablolar ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu düzenlenmemiş hükmündedir.

(3) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporunun sunulmasından sonra değiştirilmişse ve değişiklik denetleme raporlarını etkileyebilecek nitelikteyse, finansal tablolar ile, birinci fıkra çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu yeniden denetlenir. Yeniden denetleme ve bunun sonucu, raporda özel olarak açıklanır. Denetçi görüşünde de yeniden denetlemeyi yansıtan uygun eklere yer verilir.

B) Konu ve kapsam

MADDE 398- (1) Şirketin ve topluluğun finansal tabloları ile yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimi; envanterin, muhasebenin ve Türkiye Muhasebe Standartlarının öngördüğü ölçüde iç denetimin, bu Bölüm hükümleri anlamında 378 inci madde uyarınca verilen raporların ve 397 nci maddenin birinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun denetimidir. Bu denetim, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kanuna ve esas sözleşmenin finansal tablolara ilişkin hükümlerine uyulup uyulmadığının

incelenmesini de kapsar. Denetleme, geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurumun belirlendiği esaslar bağlamında, denetçilik mesleğinin gerekleriyle etiğine uygun bir şekilde ve özenle gerçekleştirilir. Denetleme, şirketin ve topluluğun, malvarlıksal ve finansal durumunun 515 inci madde anlamında dürüst resim ilkesine uygun olarak yansıtılıp yansıtılmadığını, yansıtılmamışsa sebeplerini, dürüstçe belirtecek şekilde yapılır.

(2) Denetim;

a) Şirketin finansal tablolarının ve 397 nci maddenin birinci fıkrası ve 402 nci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,

b) Topluluğun konsolide finansal tablolarının ve 397 nci maddenin birinci fıkrası ve 402 nci maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunun,

denetçinin denetleme sırasında elde ettiği bilgilerle uyum içinde olup olmadığını belirtip açıklayacak şekilde yapılır.

(3) Topluluğun finansal tablolarının denetiminden sorumlu olan denetçi, topluluğun konsolide tablolarına alınan şirketlerin finansal tablolarını, özellikle konsolidasyona bağlı uyarlamaları ve mahsupları, birinci fıkra anlamında inceler; meğerki, konsolidasyona alınan şirket, kanun gereği veya böyle bir gereklilik bulunmaksızın, bu Bölüm hükümlerine uygun olarak denetlenmiş olsun. Bu istisna, merkezi yurt dışında bulunan bir şirketin bu Kanunun öngördüğü denetimle eş değer bir denetime tâbî tutulmuş olması hâlinde de geçerlidir.

(4) Denetçi, yönetim kurulunun şirketi tehdit eden veya edebilecek nitelikteki riskleri zamanında teşhis edebilmek ve risk yönetimini gerçekleştirebilmek için 378 inci maddede öngörülen sistemi ve yetkili komiteyi kurup kurmadığını, böyle bir sistem varsa bunun yapısı ile komitenin uygulamalarını açıklayan, ayrı bir rapor düzenleyerek, denetim raporuyla birlikte, yönetim kuruluna sunar. Bu raporun esasları geçici 2 nci ve geçici 3 üncü maddelerde öngörülen kurul ve kurum tarafından belirlenir.

C) Denetçi

I - Seçim, görevden alma ve sözleşmenin feshi

MADDE 399- (1) Denetçi, şirket genel kurulunca; topluluk denetçisi, ana şirketin genel kurulunca seçilir. Denetçinin, her faaliyet dönemi ve her hâlde görevini yerine getireceği faaliyet dönemi bitmeden seçilmesi şarttır. Seçimden sonra, yönetim kurulu, gecikmeksizin denetleme görevini hangi denetçiye verdiğini ticaret siciline tescil ettirir ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ile internet sitesinde ilan eder.

(2) Denetçiden denetleme görevi, sadece dördüncü fıkrada öngörüldüğü şekilde ve başka bir denetçi atanmışsa geri alınabilir.

(3) Konsolidasyona dâhil olan ana şirketin finansal tablolarını denetlemek için seçilen denetçi, başka bir denetçi seçilmediği takdirde, topluluk finansal tablolarının da denetçisi kabul edilir.

(4) Şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi;

a) Yönetim kurulunun,

b) Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşini oluşturan pay sahiplerinin,

istemi üzerine, ilgilileri ve seçilmiş denetçiyi dinleyerek, seçilmiş denetçinin şahsına ilişkin haklı bir sebebin gerektirmesi, özellikle de onun taraflı davrandığı yönünde bir kuşkunun varlığı hâlinde, başka bir denetçi atayabilir.

(5) Görevden alma ve yeni denetçi atama davası, denetçinin seçiminin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilanından itibaren üç hafta içinde açılır. Azlığın bu davayı açabilmesi için, denetçinin seçimine genel kurulda karşı oy vermiş, karşı oyunu tutanağa geçirtmiş ve seçimin yapıldığı genel kurul toplantısı tarihinden itibaren geriye doğru en az üç aydan beri, şirketin pay sahibi sıfatını taşıyor olması şarttır.

(6) Faaliyet döneminin dördüncü ayına kadar denetçi seçilememişse, denetçi, yönetim kurulunun, her yönetim kurulu üyesinin veya herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, dördüncü fıkrada gösterilen mahkemece atanır. Aynı hüküm, seçilen denetçinin görevi red veya sözleşmeyi feshetmesi, görevlendirme kararının iptal olunması, butlanı veya denetçinin kanuni sebeplerle veya diğer herhangi bir nedenle görevini yerine getirememesi veya görevini yapmaktan engellenmesi hâllerinde de uygulanır. Mahkemenin kararı kesindir.

(7) Denetçinin mahkeme tarafından atanması durumunda, emsal dikkate alınarak, ücreti ile muhtemel giderler için mahkeme veznesine yatırılması gereken ön ödeme mahkemece belirlenir. Bunlara üç iş günü içinde itiraz edilebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(8) Denetçi denetleme sözleşmesini, sadece haklı bir sebep varsa veya kendisine karşı görevden alınma davası açılmışsa feshedebilir. Görüş yazısının içeriğine ilişkin fikir ayrılıkları ile denetlemenin şir-

ketçe sınırlandırılmış olması veya görüş yazısı vermekten kaçınma haklı sebep sayılamaz. Denetçinin sözleşmeyi feshi yazılı ve gerekçeli olmalıdır. Denetçi fesih tarihine kadar elde ettiği sonuçları genel kurula sunmakla yükümlüdür; bu sonuçlar 402 nci maddeye uygun bir rapor hâline getirilerek genel kurula verilir.

(9) Denetçi altıncı fıkra hükmüne göre fesih ihbarında bulunduğu takdirde, yönetim kurulu hemen, geçici bir denetçi seçer ve fesih ihbarını genel kurulun bilgisine, seçtiği denetçiyi de aynı kurulun onayına sunar.

II - Denetçi olabilecekler

MADDE 400- (1) Denetçi, ancak ortakları, yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir unvanını taşıyan bir bağımsız denetleme kuruluşu olabilir. Orta ve küçük ölçekli anonim şirketler, bir veya birden fazla yeminli mali müşaviri veya serbest muhasebeci mali müşaviri denetçi olarak seçebilirler. Bağımsız denetleme kuruluşlarının kuruluş ve çalışma esasları ile denetleme elemanlarının nitelikleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanan, Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulacak bir yönetmelikle düzenlenir. Aşağıdaki hâllerden birinin varlığında, yeminli mâlî müşavir, serbest muhasebeci mali müşavir, bağımsız denetleme kuruluşu ve bunun ortaklarından biri ve bunların ortaklarının yanında çalışan veya bu cümlede anılan kişilerin mesleği birlikte yaptıkları kişi veya kişiler, ilgili şirkette denetçi olamaz. Şöyle ki, önceki cümlede sayılanlardan biri;

a) Denetlenecek şirkette pay sahibiyse,

b) Denetlenecek şirketin yöneticisi veya çalışanıysa veya denetçi olarak atanmasından önceki üç yıl içinde bu sıfatı taşımışsa,

c) Denetlenecek şirketle bağlantısı bulunan bir tüzel kişinin, bir ticaret şirketinin veya bir ticari işletmenin kanuni temsilcisi veya temsilcisi, yönetim kurulu üyesi, yöneticisi veya sahibiyse ya da bunlarda yüzde yirmiden fazla paya sahipse yahut denetlenecek şirketin yönetim kurulu üyesinin veya bir yöneticisinin alt veya üst soyundan biri, eşi veya üçüncü derece dâhil, üçüncü dereceye kadar kan veya kayın hısımsıya,

d) Denetlenecek şirketle bağlantı hâlinde bulunan veya böyle bir şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip olan bir işletmede çalışıyorsa veya denetçisi olacağı şirkette yüzde yirmiden fazla paya sahip bir gerçek kişinin yanında herhangi bir şekilde hizmet veriyorsa,

e) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının düzenlenmesinde denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunmuşsa,

f) Denetlenecek şirketin defterlerinin tutulmasında veya finansal tablolarının çıkarılmasında denetleme dışında faaliyette veya katkıda bulunduğu için (e) bendine göre denetçi olamayacak gerçek veya tüzel kişinin veya onun ortaklarından birinin kanuni temsilcisi, temsilcisi, çalışanı, yönetim kurulu üyesi, ortağı, sahibi ya da gerçek kişi olarak bizzat kendisi ise,

g) (a) ilâ (f) bentlerinde yer alan şartları taşıdığı için denetçi olmayan bir denetçinin nezdinde çalışıyorsa,

h) Son beş yıl içinde denetçiliğe ilişkin meslekî faaliyetinden kaynaklanan gelirinin tamamının yüzde otuzundan fazlasını denetlenecek şirkete veya ona yüzde yirmiden fazla pay ile iştirak etmiş bulunan şirketlere verilen denetleme ve danışmanlık faaliyetinden elde etmişse ve bunu cari yılda da elde etmesi bekleniyorsa,

denetçi olamaz; ancak, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği, katlanılması güç bir durum ortaya çıkacaksa (h) bendindeki yasağın kaldırılması için belli bir süreyle sınırlı olarak onay verebilir.

(2) Bir bağımsız denetleme kuruluşunun, bir şirketin denetlenmesi için görevlendirdiği denetçi yedi yıl arka arkaya o şirket için denetleme raporu vermişse, o denetçi en az iki yıl için değiştirilir.

(3) Denetçi, denetleme yaptığı şirkete, vergi danışmanlığı ve vergi denetimi dışında, danışmanlık veya hizmet veremez, bunu bir yavru şirketi aracılığıyla yapamaz.

(4) Bu madde hükümleri, 554 üncü maddede öngörülen işlem denetçilerine de uygulanır. Kanunda veya esas sözleşmede aksi öngörülmemişse, işlem denetçisi genel kurul tarafından atanır ve görevden alınır.

D) İbraz yükümü ve bilgi alma hakkı

MADDE 401- (1) Şirketin yönetim kurulu, finansal tabloları ve yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporunu düzenlettirip onaylayarak, gecikmeksizin, denetçiye verir. Yönetim kurulu, şirketin defterlerinin, yazışmalarının, belgelerinin, varlıklarının, borçlarının, kasasının, kıymetli evrakının, envanterinin incelenerek denetlenebilmesi için denetçiye gerekli imkânları sağlar.

(2) Denetçi ve denetleme konusu çerçevesinde işlem denetçisi, yönetim kurulundan, kanuna uygun ve özenli bir denetim için gerekli olan bütün bilgileri kendisine vermesini ve dayanak oluşturabilecek belgeleri sunmasını ister. Yılı sonu denetiminin hazırlıkları için gerektiği takdirde, denetçi birinci fıkranın ikinci ve bu fıkranın birinci cümlesinde öngörülen yetkileri finansal tabloların çıkarılma-

sından önce de haizdir. Özenli bir denetim için gerekli olduğu takdirde denetçi bu fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde yer alan yetkileri yavru ve ana şirketler için de kullanabilir.

(3) Konsolide finansal tabloları çıkarttırmakla yükümlü olan şirketin yönetim kurulu, konsolide finansal tabloları denetleyecek denetçiye; topluluğun finansal tablolarını, topluluk yıllık faaliyet raporunu, münferit şirketin finansal tablolarını, şirketlerin yönetim kurullarının yıllık faaliyet raporlarını, bir denetim yapılmış ise ana şirketin ve yavru şirketlerin denetim raporlarını vermek zorundadır. Denetçi, birinci fıkranın birinci ve ikinci cümlelerinde öngörülen yetkileri ana ve yavru şirketler yönünden de kullanabilir.

E) Denetim raporu

MADDE 402- (1) Denetçi, yapılan denetimin türü, kapsamı, niteliği ve sonuçları hakkında, gereken açıklıkta, anlaşılır, basit bir dille yazılmış ve geçmiş yıllla karşılaştırmalı olarak hazırlanmış, finansal tabloları konu alan bir rapor düzenler.

(2) Bundan başka ayrı bir rapor hâlinde, yönetim kurulunun, şirketin veya topluluğun durumu hakkındaki yıllık faaliyet raporunda yer alan irdelemeleri, denetçi tarafından, finansal tablolar ile tutarlılığı ve gerçeğe uygunluğu açısından değerlendirilir.

(3) Denetçi, değerlendirme yaparken şirketin, denetliyorsa ana şirket ile topluluğun finansal tablolarını esas alır. Raporda öncelikle, şirketin ve topluluğun finansal durumuna dair yönetim kurulunun değerlendirmesi hakkında görüş açıklanır. Bu görüşte, özellikle şirketin ve ana şirketin finansal tablolarının denetimi bağlamında, şirketin ve topluluğun varlığını sürdürübilmesine ve gelecekteki gelişmesine ilişkin analiz yanında, şirket yönetim kurulunun raporu ile

topluluk yıllık faaliyet raporu bu belgelerin verdiği olanak ölçüsünde şirketin finansal durumu irdelenir.

(4) Denetim raporunun esas bölümünde;

a) Defter tutma düzeninin, finansal tabloların ve topluluk finansal tablolarının, kanun ile esas sözleşmenin finansal raporlamaya ilişkin hükümlerine uygun olup olmadığı,

b) Yönetim kurulunun denetçi tarafından denetim kapsamında istenen açıklamaları yapıp yapmadığı ve belgeleri verip vermediğı, açıkça ifade edilir.

(5) Ayrıca, finansal tablolar ile bunların dayanağı olan defterlerin;

a) Öngörülen hesap planına uygun tutulup tutulmadığı,

b) Türkiye Muhasebe Standartları çerçevesinde, şirketin malvarlığı, finansal ve kârlılık durumunun resmini gerçeğe uygun olarak ve dürüst bir şekilde yansıtıp yansıtmadığı,

belirtilir.

(6) Denetim çerçevesinde, 398 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca bir değerlendirme yapılmışsa, bunun sonucu ayrı bir raporda gösterilir.

(7) Denetçi, raporunu imzalar ve yönetim kuruluna sunar.

F) Görüş yazıları

MADDE 403- (1) Denetçi, denetimin sonucunu görüş yazısında açıklar. Bu yazı, geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediğı esaslar çerçevesinde, denetimin konusu, türü, niteliğı ve kap-

samı yanında denetçinin değerlendirmelerini de içerir. Denetçi, olumlu görüş verdiği takdirde yazısında, öncelikle 398 inci madde ve Türkiye Denetim Standartları uyarınca yapılan denetimde, Türkiye Muhasebe Standartları ve diğer gereklilikler bakımından herhangi bir aykırılığa rastlanmadığını; denetim sırasında elde edilen bilgilere göre, Şirketin veya topluluğun finansal tablolarının doğru olduğunu, malvarlığı ile finansal duruma ve krlılığa ilişkin resmin gerçeğe uygun bulunduğunu ve tabloların bunu dürüst bir Şekilde yansıtığını belirtir.

(2) Görüş yazısında, yönetim kurulunun finansal tablolara ilişkin konular bakımından sorumluluğunu gerektirecek bir sebebin mevcut olmadığına, varsa buna işaret edilir. Görüş geçici 3 üncü maddede öngörülen kurumun belirlediği Şekilde ve herkesin anlayabileceği bir dille yazılır.

(3) ekinceleri varsa denetçi, olumlu görüş yazısını sınırlandırabilir veya olumsuz görüş verebilir. Sınırlandırılmış olumlu görüş, finansal tabloların Şirketin yetkili kurullarınca düzeltilebilecek aykırılıklar içerdiği ve bu aykırılıkların tablolarda açıklanmış sonuca etkilerinin kapsamlı ve büyük olmadığı durumlarda verilir. Sınırlamanın konusu, kapsamı ve düzeltmenin nasıl yapılabileceği sınırlandırılmış olumlu görüş yazısında açıkça gösterilir.

(4) Şirket defterlerinde, denetlemenin bu Bölüm hükümlerine uygun bir Şekilde yapılmasına ve sonuçlara varılmasına olanak vermeyen lde belirsizliklerin bulunması veya Şirket tarafından denetlenecek hususlarda önemli kısıtlamaların yapılması hâlinde denetçi, bunları ispatlayabilecek delillere sahip olmasa bile, gerekçelerini açıklayarak görüş vermekten kaçınabilir. Kaçınma olumsuz görüşün sonuçlarını doğurur. Geçici 3 üncü maddede öngörülen kurum,

kaçınmanın sebep ve usulü ile buna dair gerekçenin esaslarını bir tebliğ ile düzenler.

(5) Olumsuz görüş yazılan veya görüş verilmesinden kaçınılan durumlarda genel kurul, söz konusu finansal tablolara dayanarak, özellikle açıklanan kâr veya zarar ile doğrudan veya dolaylı bir şekilde ilgili olan bir karar alamaz. Bu hâllerde yönetim kurulu, görüş yazısının kendisine teslimi tarihinden itibaren dört iş günü içinde, genel kurulu toplantıya çağırır ve görevinden toplantı gününde geçerli olacak şekilde istifa eder. Genel kurul yeni bir yönetim kurulu seçer. Yeni yönetim kurulu altı ay içinde, kanuna, esas sözleşmeye ve standartlara uygun finansal tablolar hazırlar ve bunları denetleme raporu ile birlikte genel kurula sunar. Sınırlı olumlu görüş verilen hâllerde genel kurul, gerekli önlemleri ve düzeltmeleri de karara bağlar.

G) Denetçilerin sır saklamadan doğan sorumluluğu

MADDE 404- (1) Denetçi, işlem denetçisi ve özel denetçi, bunların yardımcıları ve bağımsız denetleme kuruluşunun denetleme yapmasına yardımcı olan temsilcileri, denetimi dürüst ve tarafsız bir şekilde yapmak ve sır saklamakla yükümlüdürler. Faaliyetleri sırasında öğrendikleri, denetleme ile ilgili olan iş ve işletme sırlarını izinsiz olarak kullanamazlar. Kasten veya ihmal ile yükümlerini ihlal edenler şirkete ve zarar verdikleri takdirde bağlı şirketlere karşı sorumludurlar. Zarar veren kişi birden fazla ise sorumluluk müteselsildir.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlüğün yerine getirilmesinde ihmali bulunan kişiler hakkında, verdikleri zarar sebebiyle, her bir denetim için yüzbin Türk Lirasına, pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketlerde ise üçyüzbin Türk Lirasına kadar tazminata hük-

medilebilir. İhmalleriyle zarara sebebiyet veren kişilere ilişkin bu sınırlama denetime birden çok kişinin katılmış veya birden çok sorumluluk doğurucu eylemin gerçekleştirilmiş olması hâlinde uygulandığı gibi, katılanlardan bazılarının kasıtlı hareket etmiş olmaları durumunda da geçerlidir.

(3) Denetçinin bir bağımsız denetleme kuruluşu olması hâlinde sır saklama yükümü bu kurumun yönetim kurulunu ve üyelerini ve çalışanlarını da kapsar.

(4) Bu hükümlerden doğan tazmin yükümü sözleşme ile ne kaldırılabilir ne de daraltılabilir.

(5) Denetçinin bu maddeden doğan sorumluluğuna ilişkin istemler rapor tarihinden başlayarak beş yılda zamanaşımına uğrar. Ancak, fiil suç oluşturup da Türk Ceza Kanununa göre süresi daha uzun dava zamanaşımına tabi bulunuyorsa, tazminat davasına da o zamanaşımı uygulanır.

(6) Ceza mevzuatının, suç ihbarına ilişkin hükümleri saklıdır.

H) Şirket ile denetçi arasındaki görüş ayrılıkları

MADDE 405- (1) Şirket ile denetçi arasında şirketin ve topluluğun yılsonu hesaplarına, finansal tablolarına ve yönetim kurulunun faaliyet raporuna ilişkin, ilgili kanunun, idari tasarrufun veya esas sözleşme hükümlerinin yorumu veya uygulanması konusunda doğan görüş ayrılıkları hakkında, yönetim kurulunun veya denetçinin istemi üzerine şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi dosya üzerinden karar verir. Karar kesindir.

(2) Dava giderlerinin borçlusunu şirkettir.

I) Topluluk ilişkileri için özel denetçi denetimi

MADDE 406- (1) a) Denetçi, şirketin hâkim şirketle veya topluluk şirketleriyle ilişkileriyle ilgili olarak sınırlı olumlu görüş veya kaçınma yazısı yazmışsa veya

b) Yönetim kurulu, şirketin topluluk tarafından, bazı belirli hukuki işlemler veya uygulanan önlemler dolayısıyla kayba uğratıldığını ve bunlar dolayısıyla denkleştirme yapılmadığını açıklamışsa,

herhangi bir pay sahibinin istemi üzerine, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi tarafından şirketin, hâkim şirketle veya hâkim şirkete bağlı şirketlerden biriyle olan ilişkisini incelemek üzere özel denetçi atanabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Genel Kurul

A) Genel olarak

MADDE 407- (1) Pay sahipleri şirket işlerine ilişkin haklarını genel kurulda kullanırlar. Kanuni istisnalar saklıdır.

(2) Murahhas üyelerle en az bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunmaları şarttır. Diğer yönetim kurulu üyeleri genel kurul toplantısına katılabilirler. Denetçi ve kendilerini ilgilendiren konularda işlem denetçisi genel kurulda hazır bulunur. Üyeler ve denetçiler görüş bildirebilirler.

(3) 333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev

ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.

B) Görev ve yetkileri

MADDE 408- (1) Genel kurul, kanunda ve esas sözleşmede açıkça öngörölmüş bulunan hâllerde karar alır.

(2) Çeşitli hükümlerde öngörölmüş bulunan devredilemez görevler ve yetkiler saklı kalmak üzere, genel kurula ait aşağıdaki görevler ve yetkiler devredilemez:

- a) Esas sözleşmenin değiştirilmesi.
- b) Yönetim kurulu üyelerinin seçimi, süreleri, ücretleri ile huzur hakkı, ikramiye ve prim gibi haklarının belirlenmesi, ibraları hakkında karar verilmesi ve görevden alınmaları.
- c) Kanunda öngörölen istisnalar dışında denetçinin ve işlem denetçilerinin seçimi ile görevden alınmaları.
- d) Finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, yıllık kâr üzerinde tasarrufa, kâr payları ile kazanç paylarının belirlenmesine, yedek akçenin sermayeye veya dağıtılacak kâra katılması dâhil, kullanılmasına dair kararların alınması.
- e) Kanunda öngörölen istisnalar dışında şirketin feshi.
- f) Önemli miktarda şirket varlığının toptan satışı.

(3) Tek pay sahipli anonim şirketlerde bu pay sahibi genel kurulun tüm yetkilerine sahiptir. Tek pay sahibinin genel kurul sıfatıyla aldığı kararların geçerlilik kazanabilmeleri için yazılı olmaları şarttır.

C) Toplantılar

MADDE 409- (1) Genel kurullar olağan ve olağanüstü toplanır. Olağan toplantı her faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Bu toplantılarda, organların seçimine, finansal tablolara, yönetim kurulunun yıllık raporuna, kârın kullanım şekline, dağıtılacak kâr ve kazanç paylarının oranlarının belirlenmesine, yönetim kurulu üyelerinin ibraları ile faaliyet dönemini ilgilendiren ve gerekli görülen diğer konulara ilişkin müzakere yapılır, karar alınır.

(2) Gerekliği takdirde genel kurul olağanüstü toplantıya çağırılır.

(3) Aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanır.

D) Çağrı

I - Yetki

1. Yetkili ve görevli organlar

MADDE 410- (1) Genel kurul, süresi dolmuş olsa bile, yönetim kurulu tarafından toplantıya çağırılabilir. Tasfiye memurları da, görevleri ile ilgili konular için, genel kurulu toplantıya çağırabilirler.

(2) Yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir. Mahkemenin kararı kesindir.

2. Azlık

a) Genel olarak

MADDE 411- (1) Sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri, yönetim kurulundan, yazılı olarak gerektirici sebepleri ve gündemi belirterek, genel kurul toplantıya çağırmasını veya genel kurul zaten toplanacak ise, karara bağlanmasını istedikleri konuları gündeme koymasını isteyebilirler. Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir.

(2) Gündeme madde konulması istemi, çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasına ilişkin ilan ücretinin yatırılması tarihinden önce yönetim kuruluna ulaşmış olmalıdır.

(3) Çağrı ve gündeme madde konulması istemi noter aracılığıyla yapılır.

(4) Yönetim kurulu çağrıyı kabul ettiği takdirde, genel kurul en geç kırkbeş gün içinde yapılacak şekilde toplantıya çağrılır; aksi hâlde çağrı istem sahiplerince yapılır.

b) Mahkemenin izni

MADDE 412- (1) Pay sahiplerinin çağrı veya gündeme madde konulmasına ilişkin istemleri yönetim kurulu tarafından reddedildiği veya isteme yedi iş günü içinde olumlu cevap verilmediği takdirde, aynı pay sahiplerinin başvurusu üzerine, genel kurulun toplantıya çağrılmasına şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesi karar verebilir. Mahkeme toplantıya gerek görürse, gündemi düzenlemek ve Kanun hükümleri uyarınca çağrıyı yapmak üzere bir kayyım atar. Kararında, kayyımın, görevlerini ve

toplantı için gerekli belgeleri hazırlamaya ilişkin yetkilerini gösterir. Zorunluluk olmadıkça mahkeme dosya üzerinde inceleme yaparak karar verir. Karar kesindir.

II - Gündem

MADDE 413- (1) Gündem, genel kurulu toplantıya çağırın tarafından belirlenir.

(2) Gündemde bulunmayan konular genel kurulda müzakere edilemez ve karara bağlanamaz. Kanuni istisnalar saklıdır.

(3) Yönetim kurulu üyelerinin görevden alınmaları ve yenilerinin seçimi yılsonu finansal tablolarının müzakeresi maddesiyle ilgili sayılır.

III - Çağrının şekli

1. Genel olarak

MADDE 414- (1) Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

(2) Sermaye Piyasası Kanununun 11 inci maddesinin altıncı fıkrası hükmü saklıdır.

2. Genel kurula katılmaya yetkili olan pay sahipleri

MADDE 415- (1) Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen “hazır bulunanlar listesi”nde adı bulunan pay sahipleri katılabilir.

(2) Hazır bulunanlar listesinde adı bulunan senede bağlanmamış payların, ilmuhaberlerin nama yazılı payların sahipleri ve Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen pay sahipleri veya anılanların temsilcileri genel kurula katılır. Gerçek kişilerin kimlik göstermeleri, tüzel kişilerin temsilcilerinin vekâletname ibraz etmeleri şarttır.

(3) Hamiline yazılı pay senedi sahipleri, genel kurulun toplantı gününden en geç bir gün önce bu senetlere zilyet olduklarını ispatlayarak giriş kartı alırlar ve bu kartları ibraz ederek genel kurul toplantısına katılabilirler. Ancak, giriş kartının verilmesinden sonraki bir tarihte hamiline yazılı pay senedini devraldığını ispatlayan pay sahipleri de genel kurula katılabilirler.

(4) Genel kurula katılma ve oy kullanma hakkı, pay sahibinin payların sahibi olduğunu kanıtlayan belgeleri veya pay senetlerini şirkete bir kredi kuruluşuna veya başka bir yere depo edilmesi şartına bağlanamaz.

3. Çağrısız genel kurul

MADDE 416- (1) Bütün payların sahipleri veya temsilcileri, aralarından biri itirazda bulunmadığı takdirde, genel kurula katılmaya ve genel kurul toplantılarının yapılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla, çağrıya ilişkin usule uyulmaksızın, genel kurul olarak toplanabilir ve bu toplantı nisabı varolduğu sürece karar alabilirler.

(2) Çağrısız toplanan genel kurulda, gündeme oybirliği ile madde eklenebilir; aksine esas sözleşme hükmü geçersizdir.

E) Toplantının yapılması

I - Hazır bulunanlar listesi

MADDE 417- (1) Yönetim kurulu, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca genel kurula katılabilecek kayden izlenen payların sahiplerine ilişkin listeyi, Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlayacağı “pay sahipleri çizelgesi”ne göre düzenler.

(2) Yönetim kurulu, kayden izlenmeyen paylar ile ilgili olarak genel kurula katılabilecekler listesini düzenlerken, senede bağlanmamış bulunan veya nama yazılı olan paylar ile ilmühaber sahipleri için pay defteri kayıtlarını, hamiline yazılı pay senedi sahipleri bakımından da giriş kartı alanları dikkate alır.

(3) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarına göre düzenlenecek genel kurula katılabilecekler listesi, yönetim kurulu başkanı tarafından imzalanır ve toplantıdan önce genel kurulun yapılacağı yerde bulundurulur. Listede özellikle, pay sahiplerinin ad ve soyadları veya unvanları, adresleri, sahip oldukları pay miktarı, payların itibarî değerleri, grupları, şirketin esas sermayesi ile ödenmiş olan tutar veya çıkarılmış sermaye toplantıya aslen ve temsil yoluya katılacakların imza yerleri gösterilir.

(4) Genel kurula katılanların imzaladığı liste “hazır bulunanlar listesi” adını alır.

(5) Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylara ilişkin pay sahipleri çizelgesinin Merkezi Kayıt Kuruluşundan sağlanmasının usul ve esasları, gereğinde genel kurul

toplantısının yapılacağı gün ile sınırlı olmak üzere payların devrinin yasaklanması ve ilgili diğer konular Sermaye Piyasası Kurulu tarafından bir tebliğ ile düzenlenir.

II - Toplantı ve karar nisabı

MADDE 418- (1) Genel kurullar, bu Kanunda veya esas sözleşme-
de, aksine daha ağır nisap öngörülmüş bulunan hâller hariç, serma-
yenin en az dörtte birini karşılayan payların sahiplerinin veya tem-
silcilerinin varlığıyla toplanır. Bu nisabın toplantı süresince korun-
ması şarttır. İlk toplantıda anılan nisaba ulaşılmadığı takdirde, ikin-
ci toplantının yapılabilmesi için nisap aranmaz.

(2) Kararlar toplantıda hazır bulunan oyların çoğunluğu ile verilir.

III - Toplantı başkanlığı ve iç yönerge

MADDE 419- (1) Esas sözleşmede aksine herhangi bir düzenleme
yoksa, toplantıyı, genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi sıfatını
taşıması şart olmayan bir başkan yönetir. Başkan tutanak yazmanı
ile gerek görürse oy toplama memurunu belirleyerek başkanlığı
oluşturur. Gereğinde başkan yardımcısı da seçilebilir.

(2) Anonim şirket yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esas ve
usullerine ilişkin kuralları içeren, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tara-
fından, asgari unsurları belirlenecek olan bir iç yönerge hazırlar ve
genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. Bu iç yönerge tes-
cil ve ilan edilir.

IV - Toplantının ertelenmesi

MADDE 420- (1) Finansal tabloların müzakeresi ve buna bağlı ko-
nular, sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine
sahip pay sahiplerinin istemi üzerine, genel kurulun bir karar alma-

sına gerek olmaksızın, toplantı başkanının kararıyla bir ay sonraya bırakılır. Erteleme, 414 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı olduğu şekilde pay sahiplerine ilanla bildirilir ve internet sitesinde yayımlanır. İzleyen toplantı için genel kurul, kanunda öngörülen usule uyularak toplantıya çağrılır.

(2) Azlığın istemiyle bir defa ertelendikten sonra finansal tabloların müzakeresinin tekrar geri bırakılmasının istenebilmesi, finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş bulunan noktaları hakkında, ilgililer tarafından, dürüst hesap verme ölçüsü ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması şarttır.

V - Esas sözleşme değişikliklerinde toplantı ve karar nisapları

MADDE 421- (1) Kanunda veya esas sözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde, esas sözleşmeyi değiştiren kararlar, şirket sermayesinin en az yarısının temsil edildiği genel kurulda, toplantıda mevcut bulunan oyların çoğunluğu ile alınır. İlk toplantıda öngörülen toplantı nisabı elde edilemediği takdirde, en geç bir ay içinde ikinci bir toplantı yapılabilir. İkinci toplantı için toplantı nisabı, şirket sermayesinin en az üçte birinin toplantıda temsil edilmesidir. Bu fıkra da öngörülen nisapları düşüren veya nispi çoğunluğu öngören esas sözleşme hükümleri geçersizdir.

(2) Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin tümünü oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin oybirliğiyle alınır:

- a) Bilanço zararlarının kapatılması için yükümlülük ve ikincil yükümlülük koyan kararlar.
- b) Şirketin merkezinin yurt dışına taşınmasına ilişkin kararlar.

(3) Aşağıdaki esas sözleşme değişikliği kararları, sermayenin en az yüzde yetmişbeşini oluşturan payların sahiplerinin veya temsilcilerinin olumlu oylarıyla alınır:

- a) Şirketin işletme konusunun tamamen değiştirilmesi.
- b) İmtiyazlı pay oluşturulması.
- c) Nama yazılı payların devrinin sınırlandırılması.

(4) İkinci ve üçüncü fıkralarda öngörülen nisaplara ilk toplantıda ulaşamadığı takdirde izleyen toplantılarda da aynı nisap aranır.

(5) Pay senetleri menkul kıymet borsalarında işlem gören şirketlerde, aşağıdaki konularda karar alınabilmesi için, yapılacak genel kurul toplantılarında, esas sözleşmelerinde aksine hüküm yoksa, 418 inci maddedeki toplantı nisabı uygulanır:

- a) Sermayenin artırılması ve kayıtlı sermaye tavanının yükseltilmesine ilişkin esas sözleşme değişiklikleri.
- b) Birleşmeye, bölünmeye ve tür değiştirmeye ilişkin kararlar.

(6) İşletme konusunun tamamen değiştirilmesi veya imtiyazlı pay oluşturulmasına ilişkin genel kurul kararına olumsuz oy vermiş nama yazılı pay sahipleri, bu kararın Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasından itibaren altı ay boyunca payların devredilebilirliği hakkındaki kısıtlamalarla bağlı değildirler.

VI - Tutanak

MADDE 422- (1) Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları,

her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir.

(2) Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili memurluğuna vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur.

VII - Kararların etkisi

MADDE 423- (1) Genel kurul tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerlidir.

VIII - Bilançonun onaylanmasına ilişkin karar

MADDE 424- (1) Bilançonun onaylanmasına ilişkin genel kurul kararı, kararda aksine açıklık bulunmadığı takdirde, yönetim kurulu üyelerinin, yöneticilerin ve denetçilerin ibrası sonucunu doğurur. Bununla beraber, bilançoda bazı hususlar hiç veya gereği gibi belirtilmemişse veya bilanço şirketin gerçek durumunun görülmesine engel olacak bazı hususları içeriyorsa ve bu hususta bilinçli hareket edilmişse onama ibra etkisini doğurmaz.

F) Pay sahibinin kişisel hakları

I - Genel kurula katılma

1. İlke

MADDE 425- (1) Pay sahibi, paylarından doğan haklarını kullanmak için, genel kurula kendisi katılabileceği gibi, pay sahibi olan veya olmayan bir kişiyi de temsilcisi olarak genel kurula yollayabi-

lır. Temsilcinin pay sahibi olmasını öngören esas sözleşme hükmü geçersizdir.

2. Şirkete karşı yetkili olma

MADDE 426- (1) Senede bağlanmamış paylardan, nama yazılı pay senetlerinden ve ilmühaberlerden doğan pay sahipliği hakları, pay defterinde kayıtlı bulunan pay sahibi veya pay sahibince, yazılı olarak yetkilendirilmiş kişi tarafından kullanılır.

(2) Hamiline yazılı pay senedinin zilyedi bulunduğunu ispat eden kimse, şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanmaya yetkilidir.

3. Pay sahibinin temsili

a) Genel olarak

MADDE 427- (1) Katılma haklarını temsilci olarak kullanan kişi, temsil edilenin talimatına uyar. Talimata aykırılık, oyu geçersiz kılmaz. Temsil edilenin temsilciye karşı hakları saklıdır.

(2) Hamiline yazılı pay senedini, rehin, hapis hakkı, saklama sözleşmesi veya kullanım ödöncü sözleşmesi ve benzeri sözleşmeler sebebiyle elde bulduran kimse, pay sahipliği haklarını, ancak pay sahibi tarafından özel bir yazılı belge ile yetkilendirilmişse kullanabilir.

b) Organın temsilcisi, bağımsız temsilci ve kurumsal temsilci

MADDE 428- (1) Şirket, kendisiyle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunan bir kişiyi, genel kurul toplantısında kendileri adına oy kullanıp ilgili diğer işlemleri yapması için yetkili temsilcileri olarak atamaları amacıyla pay sahiplerine tavsiye edecekse, bununla bir-

likte Şirketten tamamen bağımsız ve tarafsız bir diğer kişiyi de aynı görev için önermeye ve bu iki kişiyi esas sözleşme hükmüne göre ilan edip Şirketin internet sitesine koymaya mecburdur.

(2) Bundan başka, yönetim kurulu, genel kurul toplantısına çağrı ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanacağı ve Şirket internet sitesinde yer alacağı tarihten en az kırkbeş gün önce, yapacağı bir ilan ve internet sitesine koyacağı yönlendirilmiş bir mesajla, pay sahiplerini, önerdikleri kurumsal temsilcilerin kimliklerini ve bunlara ulaşılabilecek adres ve elektronik posta adresi ile telefon ve telefaks numaralarını en çok yedi gün içinde Şirkete bildirmeye çağırır. Aynı çağrıda kurumsal temsilciliğe istekli olanların da Şirkete başvurmaları istenir. Yönetim kurulu, bildirilen kişileri, birinci fıkradaki kişilerle birlikte, genel kurul toplantısına ilişkin çağrısında, adreslerini ve onlara ulaşma numaralarını da belirterek, ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Bu fıkranın gerekleri yerine getirilmeden, kurumsal temsilci olarak vekâlet toplanamaz.

(3) Kurumsal temsilcilik, bir pay sahipliği girişimidir; meslek olarak ve ivaz karşılığı yürütülemez. Kurumsal temsilci Türk Borçlar Kanununun 510 uncu maddesini ileri sürerek temsil ettiği pay sahiplerinden herhangi bir talepte bulunamaz.

(4) Bildirge, pay sahipleri tarafından kurumsal temsilciye verilmiş talimat yerine geçer.

(5) Kusurlu olarak bildirdesine veya kanuna aykırı hareket eden veya hileli işlemler yapan kurumsal temsilci bu fiil ve kararlarının sonuçlarından Türk Borçlar Kanununun 506 ncı maddesinin birinci ve ikinci fıkraları uyarınca sorumlu olur; sorumluluğu kaldıran veya sınırlayan sözleşmeler geçersizdir.

(6) Bu maddenin birinci fıkrası uyarınca kendisine temsil yetkisi verilenler ile pay sahibinin Türk Borçlar Kanununun temsile ilişkin hükümleri uyarınca yetkilendirdiği temsilci 429 ilâ 431 inci madde hükümlerine tabî değildir.

c) Tevdi eden temsilcisi

MADDE 429- (1) Tevdi eden temsilcisi, kendisine tevdi edilmiş bulunan pay ve pay senetlerinden doğan katılma ve oy haklarını tevdi eden adına kullanma yetkisini haizse, nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda talimat almak için, her genel kurul toplantısından önce, tevdi edene başvurmak zorundadır.

(2) Zamanında istenmiş olup da talimat alınamamışsa, tevdi edilen kişi, katılma ve oy haklarını, tevdi edenin genel talimatı uyarınca kullanır; böyle bir talimatın yokluğu hâlinde oy, yönetim kurulunun yaptığı öneriler yönünde verilir.

(3) Bu madde anlamında tevdi olunan kişiler, bağlı olacakları esas ve usuller ve temsil belgesinin içeriği Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca bir yönetmelikle düzenlenir.

d) Bildirge

MADDE 430- (1) 428 inci maddenin birinci ve ikinci fıkrasında öngörülen temsilciler, temsil belgelerinin içeriğini ve oylarını hangi yönde kullanacaklarını, radyo, televizyon, gazete veya diğer araçlarla ve gerekçeleriyle birlikte açıklarlar.

e) Bildirim

MADDE 431- (1) 428 inci maddenin birinci ve ikinci fıkralarında öngörülen temsilciler ile tevdi eden temsilcileri, kendileri tarafından temsil olunacak payların sayılarını, çeşitlerini, itibarî değerleri-

ni ve gruplarını şirkete bildirirler. Bu bildirimde, Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesi uyarınca kayden izlenen paylarla ilgili olarak bu Kanunun 417 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki tebliğ hükümleri de uygulanır. Aksi hâlde, o genel kurulda alınan kararlar, genel kurula yetkisiz katılmaya dair hükümler çerçevesinde iptal edilebilir.

(2) Toplantı başkanı bu bildirimleri açıklar. Bir pay sahibinin istemine rağmen toplantı başkanı açıklamayı yapmamışsa her pay sahibi şirkete karşı açacağı dava ile genel kurul kararlarının iptalini isteyebilir.

4. Birden çok hak sahibi

MADDE 432- (1) Bir pay, birden çok kişinin ortak mülkiyetindeyse, bunlar içlerinden birini veya üçüncü bir kişiyi, genel kurulda paydan doğan haklarını kullanması için temsilci olarak atayabilirler.

(2) Bir payın üzerinde intifa hakkı bulunması hâlinde, aksi kararlaştırılmamışsa, oy hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılır. Ancak, intifa hakkı sahibi, pay sahibinin menfaatlerini hakkaniyete uygun bir şekilde göz önünde tutarak hareket etmemiş olması dolayısıyla pay sahibine karşı sorumludur.

II - Yetkisiz katılma

MADDE 433- (1) Oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları dolanmak veya herhangi bir şekilde etkisiz bırakmak amacıyla, payların veya pay senetlerinin devri ya da pay senetlerinin başkasına verilmesi geçersizdir.

(2) Yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her pay sahibi, toplantı başkanlığına itirazda bulunabilir, itirazını ve yönetim kuruluna da itirazda bulunmuş olduğunu tutanağa geçirtebilir.

III - Oy hakkı

1. İlke

MADDE 434- (1) Pay sahipleri, oy haklarını genel kurulda, paylarının toplam itibarî değeriyle orantılı olarak kullanır. 1527 nci maddenin beşinci fıkrası hükmü saklıdır.

(2) Her pay sahibi sadece bir paya sahip olsa da en az bir oy hakkını haizdir. Şu kadar ki, birden fazla paya sahip olanlara tanınacak oy sayısı esas sözleşmeyle sınırlandırılabilir.

(3) Şirketin finansal durumunun düzeltilmesi sırasında payların itibarî değerleri indirilmişse payların indiriminden önceki itibarî değeri üzerinden tanınan oy hakkı korunabilir.

(4) Sanayi ve Ticaret Bakanlığı halka açık olmayan anonim şirketlerde birikimli oyu bir tebliğle düzenleyebilir.

2. Oy hakkının doğumu

MADDE 435- (1) Oy hakkı, payın, kanunen veya esas sözleşmeyle belirlenmiş bulunan en az miktarının ödenmesiyle doğar.

3. Oydan yoksunluk

MADDE 436- (1) Pay sahibi kendisi, eşi, alt ve üstsoyu veya bunların ortağı oldukları şahıs şirketleri ya da hâkimiyetleri altındaki sermaye şirketleri ile şirket arasındaki kişisel nitelikte bir işe veya işleme veya herhangi bir yargı kurumu ya da hakemdeki davaya ilişkin olan müzakerelerde oy kullanamaz.

(2) Şirket yönetim kurulu üyeleriyle yönetimde görevli imza yetkisini haiz kişiler, yönetim kurulu üyelerinin ibra edilmelerine ilişkin kararlarda kendilerine ait paylardan doğan oy haklarını kullanamaz.

IV - Bilgi alma ve inceleme hakkı

MADDE 437- (1) Finansal tablolar, konsolide finansal tablolar, yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, denetleme raporları ve yönetim kurulunun kâr dağıtım önerisi, genel kurulun toplantısından en az onbeş gün önce, şirketin merkez ve şubelerinde, pay sahiplerinin incelemesine hazır bulundurulur. Bunlardan finansal tablolar ve konsolide tablolar bir yıl süre ile merkezde ve şubelerde pay sahiplerinin bilgi edinmelerine açık tutulur. Her pay sahibi, gideri şirkete ait olmak üzere gelir tablosuyla bilançonun bir suretini isteyebilir.

(2) Pay sahibi genel kurulda, yönetim kurulundan, şirketin işleri; denetçilerden denetimin yapılma şekli ve sonuçları hakkında bilgi isteyebilir. Bilgi verme yükümü, 200 üncü madde çerçevesinde şirketin bağlı şirketlerini de kapsar. Verilecek bilgiler, hesap verme ve dürüstlük ilkeleri bakımından özenli ve gerçeğe uygun olmalıdır. Pay sahiplerinden herhangi birine bu sıfatı dolayısıyla genel kurul dışında bir konuda bilgi verilmişse, diğer bir pay sahibinin istemde bulunması üzerine, aynı bilgi, gündemle ilgili olmasa da aynı kapsam ve ayrıntıda verilir. Bu hâlde yönetim kurulu bu maddenin üçüncü fıkrasına dayanamaz.

(3) Bilgi verilmesi, sadece, istenilen bilgi verildiği takdirde şirket sırlarının açıklanacağı veya korunması gereken diğer şirket menfaatlerinin tehlikeye girebileceği gerekçesi ile reddedilebilir.

(4) Şirketin ticari defterleriyle yazışmalarının, pay sahibinin sorusunu ilgilendiren kısımlarının incelenebilmesi için, genel kurulun açık izni veya yönetim kurulunun bu hususta kararı gerekir. İzin alındığı takdirde inceleme bir uzman aracılığıyla da yapılabilir.

(5) Bilgi alma veya inceleme istemleri cevapsız bırakılan, haksız olarak reddedilen, ertelenen ve bu fıkra anlamında bilgi alamayan pay sahibi, reddi izleyen on gün içinde, diğerk hâllerde de makul bir süre sonra şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Başvuru basit yargılama usulüne göre incelenir. Mahkeme kararı, bilginin genel kurul dışında verilmesi talimatını ve bunun şeklini de içerebilir. Mahkeme kararı kesindir.

(6) Bilgi alma ve inceleme hakkı, esas sözleşmeyle ve şirket organlarından birinin kararıyla kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz.

V - Özel denetim isteme hakkı

1. Genel kurulun kabulü

MADDE 438- (1) Her pay sahibi, pay sahipliği haklarının kullanılabilmesi için gerekli olduğu takdirde ve bilgi alma veya inceleme hakkı daha önce kullanılmışsa, belirli olayların özel bir denetimle açıklığa kavuşturulmasını, gündemde yer almasa bile genel kuruldan isteyebilir.

(2) Genel kurul istemi onaylarsa, şirket veya her bir pay sahibi otuz gün içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını isteyebilir.

2. Genel kurulun reddi

MADDE 439- (1) Genel kurulun özel denetim istemini reddetmesi hâlinde, sermayenin en az onda birini, halka açık anonim şirketlerde yirmide birini oluşturan pay sahipleri veya paylarının itibarî değeri toplamı en az birmilyon Türk Lirası olan pay sahipleri üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atamasını isteyebilir.

(2) Dilekçe sahiplerinin, kurucuların veya şirket organlarının, kanunu veya esas sözleşmeyi ihlal ederek, şirketi veya pay sahiplerini zarara uğrattıklarını, ikna edici bir şekilde ortaya koymaları hâlinde özel denetçi atanır.

3. Atama

MADDE 440- (1) Mahkeme, şirketi ve istem sahiplerini dinledikten sonra kararını verir.

(2) Mahkeme istemi yerinde görürse, istem çerçevesinde inceleme konusunu belirleyerek bir veya birden fazla bağımsız uzmanı görevlendirir. Mahkemenin kararı kesindir.

4. Görev

MADDE 441- (1) Özel denetim, amaca yararlı bir süre içinde ve şirket işleri gereksiz yere aksatılmaksızın yapılmalıdır.

(2) Yönetim kurulu, şirketin defterlerinin, yazışmaları dâhil yazılarının, kasa, kıymetli evrak ve mallar başta olmak üzere, varlıklarının incelenmesine izin verir.

(3) Kurucular, organlar, vekiller, çalışanlar, kayyımlar ve tasfiye memurları önemli olgular konusunda özel denetçiye bilgi vermekle yükümlüdür. Uyuşmazlık hâlinde kararı mahkeme verir. Mahkemenin kararı kesindir.

(4) Özel denetçi, şirketin özel denetimin sonuçlarına ilişkin görüşünü alır.

(5) Özel denetçi sır saklamakla yükümlüdür.

5. Rapor

MADDE 442- (1) Özel denetçi, incelemenin sonucu hakkında, şirketin sırlarını da koruyarak, mahkemeye ayrıntılı bir rapor verir.

(2) Mahkeme, raporu şirkete tebliğ eder ve şirketin, raporun açıklanmasının şirket sırlarını veya şirketin korunmaya değer diğer menfaatlerini zarara uğratıp uğratmayacağına ve bu sebeple istem sahiplerine sunulmamasına ilişkin istemi hakkında karar verir.

(3) Mahkeme, şirket ve istem sahiplerine, açıklanan rapor hakkında, değerlendirmeleri bildirmek ve ek soru sormak imkânını tanır.

6. İşleme konulma ve açıklama

MADDE 443- (1) Yönetim kurulu, raporu ve buna ilişkin değerlendirmeleri, ilk genel kurula sunar.

(2) Her pay sahibi, genel kurul toplantısını izleyen bir yıllık süre içinde şirketten raporun ve yönetim kurulunun görüşünün bir suretinin verilmesini isteyebilir.

7. Giderler

MADDE 444- (1) Mahkeme, özel denetçi atanmasını kabul etmişse, şirketçe ödenmesi gereken avansı ve giderleri belirtir. Özel hâl ve şartların haklı göstermesi hâlinde giderler kısmen veya tamamen istem sahiplerine yükletilebilir.

(2) Genel kurul özel denetçinin atanmasına karar vermişse giderler şirkete ait olur.

G) Genel kurul kararlarının iptali

I - İptal sebepleri

MADDE 445- (1) 446 ncı maddede belirtilen kişiler, kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler.

II - İptal davası açabilecek kişiler

MADDE 446- (1) a) Toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçiren,

b) Toplantıda hazır bulunsun veya bulunmasın, olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın; çağrının usulüne göre yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi bulunmayan kişilerin veya temsilcilerinin toplantıya katılıp oy kullandıklarını, genel kurula katılmasına ve oy kullanmasına haksız olarak izin verilmediğini ve yukarıda sayılan aykırılıkların genel kurul kararının alınmasında etkili olduğunu ileri süren pay sahipleri,

c) Yönetim kurulu,

d) Kararların yerine getirilmesi, kişisel sorumluluğuna sebep olcaksa yönetim kurulu üyelerinden her biri,

iptal davası açabilir.

H) Butlan

MADDE 447- (1) Genel kurulun, özellikle;

a) Pay sahibinin, genel kurula katılma, asgari oy, dava ve kanundan kaynaklanan vazgeçilemez nitelikteki haklarını sınırlandıran veya ortadan kaldıran,

b) Pay sahibinin bilgi alma, inceleme ve denetleme haklarını, kanunen izin verilen ölçü dışında sınırlandıran,

c) Anonim şirketin temel yapısını bozan veya sermayenin korunması hükümlerine aykırı olan,

kararları batıldır.

I) Çeşitli hükümler

I - İlan, teminat ve kanun yolu

MADDE 448- (1) Yönetim kurulu iptal veya butlan davasının açıldığını ve duruşma gününü usulüne uygun olarak ilan eder ve şirketin internet sitesine koyar.

(2) İptal davasında üç aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanamaz. Birden fazla iptal davası açıldığı takdirde davalar birleştirilerek görülür.

(3) Mahkeme, şirketin istemi üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın nitelik ve miktarını mahkeme belirler.

II - Kararın yürütülmesinin geri bırakılması

MADDE 449- (1) Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilir.

III - Kararın etkisi

MADDE 450- (1) Genel kurul kararının iptaline veya butlanına ilişkin mahkeme kararı, kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. Yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır.

IV - Kötüniyetle iptal ve butlan davası açanların sorumluluğu

MADDE 451- (1) Genel kurulun kararına karşı, kötüniyetle iptal veya butlan davası açıldığı takdirde, davacılar bu sebeple şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Esas Sözleşmenin Değiştirilmesi

BİRİNCİ AYIRIM

Genel Olarak

A) İlke

MADDE 452- (1) Genel kurul, aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde, kanunda öngörülen şartlara uyarak, esas sözleşmenin bütün hükümlerini değiştirebilir; mütesep ve vazgeçilmez haklar saklıdır.

B) Usul

I - Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ve genel kurul kararı

MADDE 453- (1) Genel kurul, esas sözleşmenin değiştirilmesi için toplantıya çağrıldığı takdirde; 333 üncü madde uyarınca Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izninin alınmasının gerekli olduğu şirketlerde izni alınmış, diğer şirketlerde, yönetim kurulunca karara bağlanmış bulunan değişiklik taslağının, değiştirilecek mevcut hükümlerle birlikte 414 üncü maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde belirtildiği şekilde ilanı gerekir. Genel kurulun kararına 421 inci maddede öngörülen nisaplar uygulanır.

II - İmtiyazlı pay sahipleri özel kurulu

MADDE 454- (1) Genel kurulun esas sözleşmenin değiştirilmesine, yönetim kuruluna sermayenin arttırılması konusunda yetki verilmesine dair kararıyla yönetim kurulunun sermayenin arttırılmasına ilişkin kararı imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal edecek nitelikte ise bu karar anılan pay sahiplerinin yapacakları özel bir toplantıda, aşağıdaki hükümler uyarınca, alacakları bir kararla onanmadıkça uygulanamaz.

(2) Yönetim kurulu, en geç genel kurul kararının ilan edildiği tarihten itibaren bir ay içinde özel kurulu toplantıya çağırır. Aksi hâlde, her imtiyazlı pay sahibi yönetim kurulunun çağrı süresinin son gününden başlamak üzere, onbeş gün içinde, bu kurulun toplantıya çağrılmasını şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden isteyebilir.

(3) Özel kurul imtiyazlı payları temsil eden sermayenin yüzde altmışının çoğunluğuyla toplanır ve toplantıda temsil edilen payların çoğunluğuyla karar alır. İmtiyazlı pay sahiplerinin haklarının ihlal

edildiği sonucuna varılırsa karar gerekçeli bir tutanakla belirtilir. Tutanağın on gün içinde Şirket yönetim kuruluna teslimi zorunludur. Tutanakla birlikte, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy verenlerin, en az nisabı oluşturan sayıda imzalarını içeren liste ile bu maddenin sekizinci fıkrası hükmü gereği aılabilecek dava için geçerli olmak üzere ortak bir tebligat adresi de yönetim kuruluna verilir. Tutanak, birlikte verilen bilgilerle beraber tescil ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilir. Bu hükümdeki Şartlara uyulmadığı takdirde özel kurul kararı alınmamış sayılır.

(4) Genel kurulda, imtiyazlı payların sahip veya temsilcileri, esas sözleşmenin değiştirilmesine, üçüncü fıkrada öngörülen toplantı ve karar nisabına uygun olarak olumlu oy vermiŐlerse ayrıca özel toplantı yapılmaz.

(5) ağrıya rağmen, süresi içinde özel kurul toplanamazsa, genel kurul kararı onaylanmış sayılır.

(6) zel kurul toplantısında, 407 nci maddenin üçüncü fıkrası çerçevesinde, Bakanlık temsilcisi de hazır bulunur ve tutanağı imzalar.

(7) Yönetim kurulu, özel kurulun onaylamama kararı aleyhine, karar tarihinden itibaren bir ay içinde, genel kurulun söz konusu kararının pay sahiplerinin haklarını ihlal etmediği gerekçesi ile, bu kararın iptali ile genel kurul kararının tescili davasını, Şirketin merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinde açabilir.

(8) İptal davası, genel kurul kararının onaylanmasına olumsuz oy kullananlara karşı yöneltilir.

III - Tescil

MADDE 455- (1) Esas sözleşmenin değiştirilmesine ilişkin genel kurul kararı, yönetim kurulu tarafından, şirket merkezinin ve şubelerinin bulunduğu yerin ticaret siciline tescil edilir; ayrıca ilana bağlı hususlar ilan ettirilir; tescil ve ilan edilen karar şirketin internet sitesine konulur. Değiştirme kararı üçüncü kişilere karşı tescilden önce hüküm ifade etmez.

İKİNCİ AYIRIM

Özel Değişiklikler

A) Sermayenin artırılması

I - Ortak hükümler

1. Genel olarak

MADDE 456- (1) İç kaynaklardan yapılan artırım hariç, payların nakdî bedelleri tamamen ödenmediği sürece sermaye artırılamaz. Sermayeye oranla önemli sayılmayan tutarların ödenmemiş olması sermaye artırımını engellemez.

(2) Artırıma, esas sermaye sisteminde 459 uncu maddeye göre genel kurul; kayıtlı sermaye sisteminde, 460 ıncı madde gereğince, yönetim kurulu karar verir. Esas sözleşmenin ilgili hükümlerinin, gerekli olduğu hâllerde izni alınmış bulunan değişik şekli, genel kurulda değiştirilerek kabul edilmişse, bunun Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca onaylanması şarttır.

(3) Artırım, genel kurul veya yönetim kurulu kararı tarihinden itibaren üç ay içinde tescil edilemediği takdirde, genel kurul veya yönetim kurulu kararı ve alınmışsa izin geçersiz hâle gelir ve 345 inci maddenin ikinci fıkrası uygulanır.

(4) 353 ve 354 üncü maddeler ile 355 inci maddenin birinci fıkrası tüm sermaye artırımını türlerine kıyas yoluyla uygulanır.

(5) Sermayenin artırılması kararının tesciline, aşağıdaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, 455 inci madde uygulanır.

2. Yönetim kurulunun beyanı

MADDE 457- (1) Yönetim kurulu tarafından sermaye artırımının türüne göre bir beyan imzalanır. Beyan, bilgiyi açık, eksiksiz, doğru ve dürüst bir şekilde verme ilkesine göre hazırlanır.

(2) Beyanda;

a) Nakdî sermaye konuluyorsa; artırılan kısmın tamamen taahhüt edildiği, kanun veya esas sözleşme gereğince ödenmesi gerekli tutarın ödendiği; aynı sermaye konuluyor veya bir ayın devralınıyorsa bunlara verilecek karşılığın uygun olduğu ve 349 uncu maddede yer alan hususların somut olayda mevcut bulunması hâlinde bunlara ilişkin açıklamalar; devralınan aynı sermaye, ayın türü, değerlendirilmenin yöntemi, isabeti ve haklılığı; bir borcun takası söz konusu ise, bu borcun varlığı, geçerliliği ve takas edilebilirliği; sermayeye dönüştürülen fonun veya yedek akçenin serbestçe tasarruf olunabilirliği; gerekli organların ve kurumların onaylarının alındığı; kanuni ve idari gerekliliklerin yerine getirildiği; rüçhan hakları sınırlandırılmış veya kaldırılmışsa bunun sebepleri, miktarı ve oranı; kullanılmayan rüçhan haklarının kimlere, niçin, ne fiyatla verildiği hakkında belgeli ve gerekçeli açıklamalar yer alır.

b) İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının hangi kaynaklardan karşılandığı, bu kaynakların gerçekliği ve şirket malvarlığı içinde var oldukları konusunda garanti verilir.

c) Şartlı sermaye artırımının ve uygulamasının kanuna uygunluğu belirtilir.

d) Sermaye artırımını inceleyen işlem denetçisi ile hizmet sunanlara ve diğer kimselere ödenen ücretler, sağlanan menfaatler hakkında, emsalleriyle karşılaştırma yapılarak, bilgi verilir.

3. Denetleme raporu

MADDE 458- (1) Yönetim kurulunca atanmış bir işlem denetçisi tarafından verilen sermaye artırım raporida, artırım işlemlerine ve yönetim kurulu beyanına ilişkin inceleme ve denetlemelerin sonuçları açıkça gösterilir; Kanuna ve Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluk veya aykırılık hususlarında görüş açıklanır. Raporun içeriğine 351 inci madde hükmü kıyas yoluyla uygulanır.

II - Sermaye taahhüdü yoluyla artırım

1. Esas sermaye sisteminde

MADDE 459- (1) Artırılan sermayeyi temsil eden payların tamamı ya değişik esas sözleşmede ya da iştirak taahhütnamelerinde taahhüt edilir.

(2) İştirak taahhüdü, yeni pay almaya ilişkin 461 inci madde çerçevesinde, kayıtsız, şartsız ve yazılı olarak yapılır. İştirak taahhütnamesi, taahhütnamenin verilmesine sebep olan sermaye artırımını belirtilerek; taahhüt edilen payların sayılarını, itibarî değerlerini, cinslerini, gruplarını, peşin ödenen tutarı, taahhütle bağlı olunan süreyi ve varsa çıkarma primi ile taahhüt sahibinin imzasını içerir.

(3) Bu tür sermaye artırımında nakdî sermaye taahhüdüne 341 inci, aynı sermaye konulmasına 342 ve 343 üncü, bedellerin ödenmesi-

ne 344 ve 345 inci, halka arz edilecek paylara 346 ncı, ihraç edilecek paylara 347 nci madde kıyas yoluyla uygulanır.

2. Kayıtlı sermaye sisteminde

MADDE 460- (1) Halka açık olmayan bir anonim şirkette, ilk veya değiştirilmiş esas sözleşme ile, esas sözleşmede belirlenen kayıtlı sermaye tavanına kadar sermayeyi artırma yetkisi, yönetim kuruluna tanındığı takdirde, bu kurul, sermaye artırımını, bu Kanundaki hükümler çerçevesinde ve esas sözleşmede öngörülen yetki sınırları içinde gerçekleştirebilir. Bu yetki en çok beş yıl için tanınabilir.

(2) Sermayenin artırılabilmesi için, yönetim kurulu, esas sözleşmenin sermayeye ilişkin hükümlerinin, 333 üncü madde uyarınca gerekli olması hâlinde, Sanayi ve Ticaret Bakanlığından izni alınmış şekillerini, sermayenin artırılmasına ilişkin kararını, imtiyazlı paylara ve rüçhan haklarına ilişkin sınırlamaları, prime dair kayıtları ve bunun uygulanması hakkındaki kuralları, esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde ilan eder ve internet sitesinde yayımlar. Yönetim kurulu, bu kararında; artırılan sermayenin tutarını, çıkarılacak yeni payların itibarî değerlerini, sayılarını, cinslerini, primli ve imtiyazlı olup olmadıklarını, rüçhan hakkının sınırlandırılıp sınırlandırılmadığını, kullanılma şartları ile süresini belirtir ve bu hususlarla kamuyu aydınlatma ilkesi uyarınca gerekli olan diğer konularda bilgi verir.

(3) Çıkarılacak yeni payların taahhüdü, ödenmesi gereken en az nakdî tutar, aynı sermaye konulması ve diğer konular hakkında 459 uncu madde hükümleri kıyas yoluyla uygulanır.

(4) Yönetim kurulunun, imtiyazlı veya itibarî değerinin üzerinde pay çıkarabilmesi ve pay sahiplerinin yeni pay alma haklarını sınırlandırabilmesi için esas sözleşmeyle yetkilendirilmiş olması şarttır.

(5) Yönetim kurulu kararları aleyhine, pay sahipleri ve yönetim kurulu üyeleri, 445 inci maddede öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde kararın ilanı tarihinden itibaren bir ay içinde iptal davası açabilirler. Bu davaya 448 ilâ 451 inci maddeler kıyas yoluyla uygulanır.

(6) Sermaye artırımının yukarıdaki hükümlere uygun olarak gerçekleştirilmesinden sonra, çıkarılmış sermayeyi gösteren esas sözleşmenin sermaye maddesinin yeni şekli, yönetim kurulunca tescil ettirilir.

(7) Sermaye Piyasası Kanununun halka açık anonim şirketlere ilişkin hükümleri saklıdır.

3. Rüçhan hakkı

MADDE 461- (1) Her pay sahibi, yeni çıkarılan payları, mevcut paylarının sermayeye oranına göre, alma hakkını haizdir.

(2) Genel kurulun, sermayenin artırımına ilişkin kararı ile pay sahibinin rüçhan hakkı, ancak haklı sebepler bulunduğu takdirde ve en az esas sermayenin yüzde altmışının olumlu oyu ile sınırlandırılabilir veya kaldırılabilir. Özellikle, halka arz, işletmelerin, işletme kısımlarının, iştiraklerin devralınması ve işçilerin şirkete katılmaları haklı sebep kabul olunur. Rüçhan hakkının sınırlandırılması ve kaldırılmasıyla, hiç kimse haklı görülmeyecek şekilde, yararlandırılmaz veya kayba uğratılamaz. Nisaba ilişkin şart dışında bu hüküm kayıtlı sermaye sisteminde yönetim kurulu kararına da uygulanır. Yönetim kurulu, rüçhan hakkının sınırlandırılmasının veya kaldırılmasının gerekçelerini; yeni payların primli ve primsiz çıkarılmasının sebeplerini; primin nasıl hesaplandığını bir rapor ile açıklar. Bu rapor da tescil ve ilan edilir.

(3) Yönetim kurulu yeni pay alma hakkının kullanılabilmesinin esaslarını bir karar ile belirler ve bu kararda pay sahiplerine en az onbeş gün süre verir. Karar tescil ve 35 inci maddedeki gazete ile tirajı en az ellibin olan ve yurt düzeyinde dağıtımı yapılan bir gazete de ilan olunur. Ayrıca şirketin internet sitesine konulur.

(4) Rüçhan hakkı devredilebilir.

(5) Şirket, rüçhan hakkı tanıdığı pay sahiplerinin, bu haklarını kullanmalarını, nama yazılı payların devredilmelerinin esas sözleşmeyle sınırlandırılmış olduğunu ileri sürerek engelleyemez.

III - İç kaynaklardan sermaye artırımı

MADDE 462- (1) Esas sözleşme veya genel kurul kararıyla ayrılmış ve belirli bir amaca özgülmemiş yedek akçeler ile kanuni yedek akçelerin serbestçe kullanılabilen kısımları ve mevzuatın bilançoya konulmasına ve sermayeye eklenmesine izin verdiği fonlar sermayeye dönüştürülerek sermaye iç kaynaklardan artırılabilir.

(2) Sermayenin artırılan kısmını, iç kaynaklardan karşılayan tutarın şirket bünyesinde gerçekten varolduğu, onaylanmış yıllık bilanço ve işlem denetçisinin vereceği açık ve yazılı bir beyanla doğrulanır. Bilanço tarihinin üzerinden altı aydan fazla zaman geçmiş olduğu takdirde, yeni bir bilanço çıkarılması ve bunun işlem denetçisi tarafından onaylanmış olması şarttır.

(3) Bilançoda sermayeye eklenmesine mevzuatın izin verdiği fonların bulunması hâlinde, bu fonlar sermayeye dönüştürülmeden, sermaye taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılamaz. Hem bu fonların sermayeye dönüştürülmesi hem de aynı zamanda ve aynı oranda sermayenin taahhüt edilmesi yoluyla sermaye artırılabilir. Artırım genel kurul veya yönetim kurulu kararının ve esas sözleşmenin ilgi-

li maddelerinin değişik Őeklinin tescili ile kesinleşir. Tescil ile o anda mevcut pay sahipleri mevcut paylarının sermayeye oranına göre bedelsiz payları kendiliğinden iktisap ederler. Bedelsiz paylar üzerindeki hak kaldırılamaz ve sınırlandırılmaz; bu haktan vazgeçilemez.

IV - Şarta bağlı sermaye artırımı

1. İlke

MADDE 463- (1) Genel kurul, yeni çıkarılan tahviller veya benzeri borçlanma araçları nedeniyle, Şirketten veya topluluk Őirketlerinden alacaklı olanlara veya çalışanlara, esas sözleşmede değiştirme veya alım haklarını kullanmak yoluyla yeni payları edinmek hakkı sağlamak suretiyle, sermayenin Şarta bağlı artırılmasına karar verebilir.

(2) Sermaye, değiştirme veya alım hakkı kullanıldığı ve sermaye borcu takas veya ödeme yoluyla yerine getirildiği anda ve ölçüde kendiliğinden artar.

2. Sınırlar

MADDE 464- (1) Şartlı olarak artırılan sermayenin toplam itibarî değeri sermayenin yarısını aşamaz.

(2) Yapılan ödeme, en az, nominal değere eşit olmalıdır.

3. Esas sözleşmedeki dayanak

MADDE 465- (1) Esas sözleşme;

a) Şarta bağlı sermaye artırımının itibarî değerini,

b) Payların sayılarını, itibarî değerlerini, türlerini,

- c) Değiştirme veya alım hakkından yararlanabilecek grupları,
 - d) Mevcut pay sahiplerinin rüçhan haklarının kaldırılmış bulunduğunu ve bunun miktarını,
 - e) Belli pay gruplarına tanınacak imtiyazları,
 - f) Yeni nama yazılı payların devrine ilişkin sınırlamaları,
- içerir.

(2) Tahviller ve benzeri borçlanma araçlarına bağlı değiştirme ve alım hakları içeren tahviller veya benzeri borçlanma araçları, öncelikle pay sahiplerine önerilmiyorsa, esas sözleşme ayrıca;

a) Değiştirme veya alım haklarının kullanılma şartlarını,

b) İhraç bedelinin hesaplanmasına ilişkin esasları,

da açıklar.

(3) şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin esas sözleşme hükmünün tescilinden önce tanınmış bulunan değiştirme ve alım hakları batıldır.

4. Pay sahiplerinin korunması

MADDE 466- (1) şarta bağlı sermaye artırımında, tahvillere ve benzeri borçlanma araçlarına bağlı olarak değiştirme ve alım hakları içeren senetler ihraç edildiği takdirde, bunlar önce, mevcut payları oranında, pay sahiplerine önerilir.

(2) Bu önerilmeye muhatap olma hakkı, haklı sebeplerin varlığında kaldırılabilir veya sınırlandırılabilir.

(3) Şarta bağlı sermaye artırımını için gerekli olan rüçhan ve önerilmeye muhatap olma haklarının kaldırılması veya sınırlandırılmasından dolayı, hiç kimse haklı görülmeyecek bir şekilde yararlandırılmaz veya kayba uğratılamaz.

5. Değişirme veya alım hakkını haiz bulunan kişilerin korunması

MADDE 467- (1) Kendilerine nama yazılı payları iktisap etme hakkı tanınmış bulunan değişirme veya alım hakkını haiz alacaklılar veya çalışanlar, bu tür payların devirlerinin sınırlandırılmış olduğu gerekçesiyle, söz konusu hakları kullanmaktan engellenemezler; meğerki, bu husus, esas sözleşmede ve izahnamede saklı tutulmuş olsun.

(2) Değişirme veya alım hakları, sermaye artırımını yapılması, yeni değişirme veya alım hakları tanınması veya başka bir yolla kayba uğratılamaz; meğerki, değişirme fiyatı indirilmiş veya hak sahiplerine uygun bir denkleştirme sağlanmış ya da aynı şekilde, pay sahiplerinin hakları da kayba uğratılmış olsun.

6. Sermaye artırımının gerçekleştirilmesi

a) Hakların kullanılması, sermaye taahhüdü

MADDE 468- (1) Değişirme ve alım hakları, esas sözleşmenin şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmüne gönderme yapan yazılı bir beyan ile kullanılır; mevzuat, ihraç izahnamesinin yayımlanmasını gerekli gördüğü takdirde, buna da göndermede bulunulur.

(2) Taahhüdün ifası, para yatırılması veya takas yoluyla bir mevduat veya katılım bankası aracılığıyla gerçekleştirilir.

(3) Pay sahipliği hakları sermaye taahhüdünün ifası ile doğar.

b) Uygunluğun doğrulanması

MADDE 469- (1) Hesap döneminin kapanmasından sonra veya yönetim kurulunun istemi üzerine daha önce, bir işlem denetçisi yeni payların ihracının kanuna, esas sözleşmeye ve gereğinde ihraç izahnamesine uygun olup olmadığını inceler.

(2) Uygunluk hâlinde işlem denetçisi bunu yazılı olarak doğrular.

c) Esas sözleşmenin uygun duruma getirilmesi

MADDE 470- (1) İşlem denetçisinin yazılı doğrulamasını aldıktan sonra, yönetim kurulu, sermaye artırımı beyannamesinde, yeni çıkarılan payların sayısını, itibarî değerini, türlerini, belirli gruplara tanıyan imtiyazları veya hesap döneminin sonundaki veya denetleme tarihindeki sermayenin durumunu belirler. Yönetim kurulu esas sözleşmeyi mevcut duruma uyarlar.

(2) Yönetim kurulu beyannamede, denetleme doğrulamasının kanunda öngörülen bilgileri içerdiğini tespit eder.

d) Ticaret siciline tescil

MADDE 471- (1) Yönetim kurulu, hesap döneminin kapanmasından itibaren en geç üç ay içinde, esas sözleşme değişikliğini ticaret siciline tescil ettirir; sermaye artırımına ilişkin yönetim kurulu beyannamesi ile denetleme doğrulamasını sicile tevdi eder.

7. Esas sözleşmeden çıkarma

MADDE 472- (1) Değiştirme ve alım hakları sona erip bu husus işlem denetçisi tarafından bir raporla doğrulanınca, yönetim kurulu, şarta bağlı sermaye artırımına ilişkin hükmü esas sözleşmeden çıkarma

rır. Yönetim kurulu beyannamede, denetçinin raporunun gerekli kayıtları içerdiğini tespit eder. Hüküm sicilde de silinir.

B) Esas sermayenin azaltılması

I - Karar

MADDE 473- (1) Bir anonim şirket sermayesini azaltarak, azaltılan kısmın yerine geçmek üzere bedelleri tamamen ödenecek yeni paylar çıkarmıyorsa, genel kurul, esas sözleşmenin gerektiği şekilde değiştirilmesini karara bağlar. Genel kurul toplantısına ilişkin çağrı ilanlarında, mektuplarda ve internet sitesi bildiriminde, sermaye azaltılmasına gidilmesinin sebepleri ile azaltmanın amacı ve azaltmanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı bir şekilde ve hesap verme ilkelerine uygun olarak açıklanır. Ayrıca yönetim kurulu bu husuları içeren bir raporu genel kurula sunar, genel kurulca onaylanmış rapor tescil ve ilan edilir.

(2) İşlem denetçisinin raporuyla, sermayenin azaltılmasına rağmen şirket alacaklılarının haklarını tamamen karşılayacak miktarda aktifin şirkette varlığı belirlenmiş olmadıkça sermayenin azaltılmasına karar verilmez.

(3) Genel kurulun kararına 421 inci maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi uygulanır. Kararda işlem denetçisi raporunun sonucu açıklanarak sermayenin azaltılmasının ne tarzda yapılacağı gösterilir.

(4) Esas sermayenin azaltılması sebebiyle kayıtlara göre doğacak defter kârı sadece payların yok edilmesinde kullanılabilir.

(5) Sermaye hiçbir suretle 332 nci madde ile belirlenen en az tutardan aşağı indirilemez.

(6) Bu madde ile 474 ve 475 inci maddeler, kayıtlı sermaye sisteminde çıkarılmış sermayenin azaltılmasına kıyas yoluyla uygulanır.

II - Alacaklılara çağrı

MADDE 474- (1) Genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, yönetim kurulu, bu kararı şirketin internet sitesine koyduktan başka, 35 inci maddede anılan gazetede ve aynı zamanda esas sözleşmede öngörüldüğü şekilde, yedişer gün arayla, üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesindeki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebileceklerini belirtir. Şirketçe bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir.

(2) Sermaye, zararlar sonucunda bilançoda oluşan bir açığı kapatmak amacıyla ve bu açıklar oranında azaltılacak olursa, yönetim kurulunca alacaklıları çağtırmaktan ve bunların haklarının ödenmesinden veya teminat altına alınmasından vazgeçilebilir.

III - Kararların yerine getirilmesi

MADDE 475- (1) Sermaye, ancak alacaklılara verilen sürenin sona ermesinden ve beyan edilen alacakların ödenmesinden veya teminat altına alınmasından sonra azaltılabilir; aksi hâlde alacaklılar şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde sermayenin azaltılması işleminin tescilinin ilan edilmesinden itibaren iki yıl içinde sermayenin azaltılmasının iptali davası açabilirler. Teminatın yetersizliği hâlinde de yargı yolu açıktır.

(2) Azaltma kararının uygulanabilmesi için, pay senetleri miktarının, değiştirme veya damgalama yoluyla ya da diğer bir şekilde azaltılmasının gerekli olduğu hâllerde bu husus için yapılan ihtar

rağmen geri verilmeyen pay senetleri şirketçe iptal edilebilir. Tebliğde şirkete geri verilmeyen senetlerin iptal edilecekleri yazılır.

(3) Pay sahiplerinin, değiştirilmek üzere şirkete geri verdikleri pay senetlerinin miktarı, karar gereğince değiştirmeye yetmezse, bu senetler iptal olunarak bunların karşılığında verilmesi gereken yeni senetler satılıp paylarına düşen miktar şirkette saklanır.

(4) Yukarıdaki fıkralarla, 473 ve 474 üncü maddelerde yazılı şartlara uyulmuş olduğunu gösteren belgeler ibraz edilmedikçe esas sermayenin azaltılmasına dair karar ve sermayenin gerçekten azaltılmış olması olgusu ticaret siciline tescil olunamaz.

ALTINCI BÖLÜM

Pay ve Sermaye Koyma Borcu

BİRİNCİ AYIRIM

Pay

A) Genel hükümler

I - Asgari itibarî değer

MADDE 476- (1) Payın itibarî değeri en az bir kuruştur. Bu değer ancak birer kuruş ve katları olarak yükseltilebilir. Anılan itibarî değer Bakanlar Kurulunca yüz katına kadar artırılabilir.

(2) Birinci fıkraya aykırı olarak çıkarılan paylar geçersizdir; ancak, pay için yapılan ödemeden doğan haklar saklıdır. Söz konusu payları ihraç edenler, zarar verdikleri kişilere karşı müteselsilen sorumludur. Zamanaşımı hakkında 560 ıncı madde uygulanır.

(3) Zora giren şirketin finansal durumunun iyileştirilmesi amacıyla payın itibarı değeri bir kuruştan fazla olduğu takdirde bir kuruşa kadar indirilebilir.

II - Payların bölünememesi

MADDE 477- (1) Pay şirkete karşı bölünemez. Bir payın birden fazla sahibi bulunduğu takdirde, bunlar şirkete karşı haklarını ancak ortak bir temsilci aracılığıyla kullanabilirler. Böyle bir temsilci atamadıkları takdirde, şirketçe söz konusu payın maliklerinden birine yapılacak tebligat tümü hakkında geçerli olur.

(2) Genel kurul, sermaye tutarı aynı kalmak şartıyla, esas sözleşmeyi değiştirmek suretiyle, payları, asgari itibarı değer hükmüne uyarak, itibarı değerleri daha küçük olan paylara bölmek veya payları itibarı değerleri daha yüksek olan paylar hâlinde birleştirmek yetkisini haizdir. Şu kadar ki, payların birleştirilebilmesi için her pay sahibinin bu işleme onay vermesi gerekir. Kanununun 476 ncı maddesi saklıdır.

B) İmtiyazlı paylar

I - Tanım

MADDE 478- (1) İlk esas sözleşme ile veya esas sözleşme değiştirilerek bazı paylara imtiyaz tanınabilir.

(2) İmtiyaz; kâr payı, tasfiye payı, rüçhan ve oy hakkı gibi haklarda, paya tanınan üstün bir hak veya kanunda öngörülmemiş yeni bir pay sahipliği hakkıdır.

(3) 360 ncı madde hükmü saklıdır.

II - Oyda imtiyazlı paylar

MADDE 479- (1) Oyda imtiyaz, eşit itibarî değerdeki paylara farklı sayıda oy hakkı verilerek tanınabilir.

(2) Bir paya en çok onbeş oy hakkı tanınabilir. Bu sınırlama, kurumlaşmanın gerektirdiği veya haklı bir sebebin ispatlandığı durumlarda uygulanmaz. Bu iki hâlde, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinin, kurumlaşma projesini veya haklı sebebi inceleyip, bunlara bağlı olarak, sınırlamadan istisna edilme kararını vermesi gerekir. Projede yapılacak her değişiklik mahkeme kararına bağlıdır. Kurumsallaşmanın gerçekleşmeyeceğinin anlaşıldığı veya haklı sebebin ortadan kalktığı hâllerde istisna etme kararı mahkeme tarafından geri alınabilir.

(3) Oyda imtiyaz aşağıdaki kararlarda kullanılamaz:

- a) Esas sözleşme değişikliği.
- b) İşlem denetçilerinin seçimi.
- c) İbra ve sorumluluk davası açılması.

III - Teselsül ve başvuru

MADDE 557- (1) Birden çok kişinin aynı zararı tazminle yükümlü olmaları hâlinde, bunlardan her biri, kusuruna ve durumun gereklerine göre, zarar şahsen kendisine yükletilebildiği ölçüde, bu zarardan diğerleriyle birlikte müteselsilen sorumlu olur.

(2) Davacı birden çok sorumlu kişiyi zararın tamamı için birlikte dava edebilir ve hâkimin aynı davada her bir davalının tazminat borcunu belirlemesini isteyebilir.

(3) Birden çok sorumlu arasındaki başvuru, durumun bütün gerekleri dikkate alınarak hâkim tarafından belirlenir.

I - İnternet sitesi

MADDE 1524- (1) Her sermaye şirketi, bir internet sitesi açmak, şirketin internet sitesi zaten mevcutsa bu sitenin belli bir bölümünü aşağıdaki hususların yayımlanmasına özgülemek zorundadır. Yayımlanacak içeriklerin başlıcaları şunlardır:

a) Şirketçe kanunen yapılması gereken ilanlar.

b) Pay sahipleri ile ortakların menfaatlerini koruyabilmeleri ve haklarını bilinçli kullanabilmeleri için görmelerinin ve bilmelerinin yararlı olduğu belgeler, bilgiler, açıklamalar.

c) Yönetim ve müdürler kurulu tarafından alınan; rüçhan, değiştirme, alım, önerilme, değişim oranı, ayrılma karşılığı gibi haklara ilişkin kararlar; bunlarla ilgili bedellerin nasıl belirlendiğini gösteren hesapların dökümü.

d) Değerleme raporları, kurucular beyanı, payların halka arz edilmesine dair taahhütler, bunlara ait teminatlar ve garantiler; iflasın ertelenmesine veya benzeri konulara ilişkin karar metinleri; şirketin kendi paylarını iktisap etmesi hakkındaki genel kurul ve yönetim kurulu kararları, bu işlemlerle ilgili açıklamalar, bilgiler, belgeler.

e) Ticaret şirketlerinin birleşmesi, bölünmesi, tür değiştirmesi hâlinde, ortakların ve menfaat sahiplerinin incelemesine sunulan bilgiler, tablolar, belgeler; sermaye arttırımı, azaltılması dâhil, esas sözleşme değişikliklerine ait belgeler, kararlar; imtiyazlı pay sahipleri genel kurulu kararları, menkul kıymet çıkarılması gibi işlemler dolayısıyla hazırlanan raporlar.

f) Genel kurullara ait olanlar dâhil her türlü çağrılara ait belgeler, raporlar, yönetim kurulu açıklamaları.

g) Şeffaflık ilkesi ve bilgi toplumu açısından açıklanması zorunlu bilgiler.

h) Bilgi alma kapsamında sorulan sorular, bunlara verilen cevaplar, diğer kanunlarda pay sahiplerinin veya ortakların aydınlatılması için öngörülen hususlar.

ı) Finansal tablolar, kanunen açıklanması gerekli ara tablolar, özel amaçlarla çıkarılan bilançolar ve diğer finansal tablolar, pay ve menfaat sahipleri bakımından bilinmesi gerekli finansal raporlamalar, bunların dipnotları ve ekleri.

i) Yönetim kurulunun yıllık raporu, kurumsal yönetim ilkelerine ne ölçüde uyulduğuna ilişkin yıllık değerlendirme açıklaması; yönetim kurulu başkan ve üyeleriyle yöneticilere ödenen her türlü paralar, temsil ve seyahat giderleri, tazminatlar, sigortalar ve benzeri ödemeler.

j) Denetçi, özel denetçi, işlem denetçisi raporları.

k) Yetkili kurul ve bakanlıkların konulmasını istedikleri, pay sahiplerini ve sermaye piyasasını ilgilendiren konulara ilişkin bilgiler.

(2) Birinci fıkrada öngörülen yükümlülöklere uyulmaması, ilgili kararların iptal edilmesinin sebebini oluşturur; Kanuna aykırılığın tüm sonuçlarının doğmasına yol açar ve kusuru bulunan yöneticiler ile yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğuna neden olur. Ceza hükümleri saklıdır.

(3) İnternet sitesinin bilgi toplumu hizmetlerine ayrılmış bölümü herkesin erişimine açıktır. Erişim hakkının kullanılması, ilgili olmak

veya menfaati bulunmak gibi kayıtlarla sınırlandırılmayacağı gibi herhangi bir şarta da bağlanamaz. Bu ilkenin ihlali hâlinde herkes engelin kaldırılması davasını açabilir.

(4) İnternet sitesinin bu maddenin amaçlarına özgülenmiş kısmında yayımlanan içeriğin başına tarih ve parantez içinde “yönlendirilmiş mesaj” ibaresi konulur. Bu ibareli mesaj ancak Kanuna ve ikinci fıkrada anılan yönetmeliğe uyulmak suretiyle değiştirilebilir. Özgülenen kısımda yer alan bir mesajın yönlendirildiği karinedir. Sitenin, bir numara altında tescili ve ilgili diğer husular Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle düzenlenir.

(5) Bu Kanun ve ilgili diğer kanunlarda veya idari düzenlemelerde daha uzun bir süre öngörülmedikçe, şirketin internet sitesine konulan bir içerik, üzerinde bulunan tarihten itibaren en az altı ay süreyle internet sitesinde kalır; aksi hâlde konulmamış sayılır. Finansal tablolar için bu süre beş yıldır.

(6) Yönlendirilmiş mesajların basılı şekilleri 82 nci madde uyarınca saklanır. İnternet sitesinde yer alacak bilgiler metin hâline getirilip şirket yönetimi tarafından tarih ve saati gösterilerek noterlikçe onaylı bir deftere sıra numarası altında yazılır veya yapıştırılır. Daha sonra sitede yayımlanan bilgilerde bir değişiklik yapılırsa, değişikliğe ilişkin olarak yukarıdaki işlem tekrarlanır.